Ն՝ 1166

1881 ՅՈՒԼԻՍ 4 ՇԱԲԱԹ

ՊԵՇԻՆՃԻ ՄԵՆԼ

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖԷՄԵՐ

ՄԻՎՈՍՏԸ ԲՈԼԻԹԻԳԻՆԷ ԻԼՄԻՑԷ ՎԷ ՄԻԼԻՑԷ ՎԷ ՍԱՀԻՐԷՑԻ ՀԱՄԻ ԵՎ ՄԻ ԶԱԶԷԹԱ ՏԵՐ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՆԵՐԸ

Մէջիտիյէ 20 ղրուշուան

ՍԹԱՄՊՈԼ ԻՉԻՒՆ

Պիր սէնէլիք . . . 150 ղղ.
Ալթը այլըգ . . . 80 »
Իւչ այլըգ . . . 40 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՒՆ

Բօռթա իկէ իրսալ օլունճագ-լար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . 200 ղղ.
Ալթը այլըգ . . . 100 »

20 Բարա

ԻԼԱՆԼԱԹ ԳԻՆԵՐԸ

Պէհէր սաթիրի իչիւն

1 վէ 2 վէ 3 ինճի սահիֆէ 5 ղղ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ուսմուրու սարրաֆիյէէ պիտ.

2 յէ 3ի ճէֆնէ սահիֆէյէրէ 6 ղղ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 4 »

Չիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր:

Մէվատոր նաֆիայա տայիր պէնտէր մէճմանէէ գապուլ օլունճագ վէ տէրճ օլունմայաճ էվրագ, իատէ օլունմայաճագ:

20 Բարա

Իտարէխանէսի վէ մաթպասը, Սթամպօլուս Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինտէ Նումէրօ 8 տէ տիր: — Ղազէթանըն ումուրու իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ ջեաֆիթէյի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունճաղը կիպի, քեաֆիթէյի մէքթուբիպին տախի ճանրն նամրնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր:

ԱՌԻԹԱՆԷ 4 ՅՈՒԼԻՍ

ԻԼԱՆ

Բէնչէնպիհ կիւնքի սաթըշտան աթիտէքի հիսապ մուհիմինէէ Միացեալ վէ Ազգանուէր Հայուհեաց Ընկերութիւնքրնա 15 ղրշ. կէօնտէրմիշիմ:

Ապօնէտէն մասատա էլտէն սոնրը, Ատէտ 600

Պէհէրի 1 բարատան

75 % օլարագ Միացեալ Ընկերութիւնա } Դրշ. 11. 10

25 % օլարագ Ազգ. Հայուհեաց Ընկերութիւնա } 5. 30

Դրշ. 15.

ԿԻՒՆԼԻԳ ՀԱՎԱՏԻՍ

Թունուզտա վագը Օֆագա նամ մահալտէն Էվրօճա կաղէթալարը-նա եաղլան թէլէկրաֆա կէօրէ, Ֆրանսէզ թօրճուլարը թարաֆընտան թօրա թուրթուլմուշ օլան մէզքիւր շէհրին պէօյիւք գըսմը՝ թէմամըյլա խարապ օլմուշ օլտուղու կիպի, օրատա պուլունան պէօյիւք ճամի տախի քեամիյէն ԷՐԳԸՐՄԷՂ տը:

Եէրլի էհալի Ֆրանսըզ ասքէրինէ թէպլիմ օլմագ նիյէթինտէ պուլունմագտա իսէ տէ, պազը ալիրէթ սէրբէրտէյէրի մուգավէմէթտէ տէվամ իթմէք իսթէյիրէրին, տէն, իսէանը մէզքիւր իմթիտատ իթմէքտէ իմշ:

—

Մէնդիլ Բուն կազէթասընրն զանընա կէօրէ, Ֆրանսըզ հիւքիւմէթի շու կիւնլէրտէ 120 նէֆէր ասքէրտէն իպարէթ պիր օրտու թէշքիլ իտէճէք, վէ պու օրտուլու սէվգ իթմէք վէ իչ այ պէսլէմէք իչչէն լազըմ կէլէն թախսիսաթը մէճլիսը մէպուսանան թալէպ իյէյէճէքմիշ:

—

Բրէնս Պիզմարգ՝ իթալիա խարիճիյէ նգզրը Մ. Մանչինիյէ զաեէթ իլթիֆաթը վէ իթալիա իչիւն տէ բէք տօսթանէ պիր մէքթուպ իրսալ իթմիշ տիր:

—

Բէնչէնպիհ կիւնիս Եանեատան վիւրուտ իտէն պազը թէլէկրաֆլարա կէօրէ, Եունանլը-Արնավուտ վէ Բուձօ-Վալագլարտան իպարէթ իքի հայուտա չէթէսի՝ Եանեա ճիվարընտա պիր մահալտէ աշար թահսիլինտէ պուլունան պիր գօլ ժանտարմա ասքէրի իւզէրինէ պիհիճուտ, 70 գատար նէֆէրտէն իպարէթ օլան պիհիճուտէ ժանտարմալը գըլըճտան կէչիրիպ ատաղարա սավուշմուշլար իմշ:

—

Թունուզտան եէնիտէն վուգուսթլար զուհուրա կէլտիկինէ տարը էվվէլքի կիւն Պապը Ալիյէ թէլէկրաֆլար վիրուտ իթմիշ իսէ տէ, պու պապատ հէնուզ մարիւմաթը մուֆասսալ ախզ իտիլմէմիշ տիր:

—

Թայմը պէեանընա կէօրէ, Լրմէկի միլլէթինտէ նէյզրը մէարիֆ իչիւն Էրմէնիլէրէ մուավէնէթ իթմէք իւզրէ, Լոնդրատա պիր շիրքէթ թէչքիլ օլունմուշ տը:

Ինկիլիզճէ «Տէհի Արմինիրն Լիտուգչընը, էյտ էսսոչիէյշն» թարպիր օլունուպ «Էրմէնիլէրտէ թալիմ ու թէրպիյէեէ մուավէնէթ շիրքէթի» մանասընտա օլան մէզքիւր աթիսէքի զէմաթ տը:

Մարգի տը Պաթհ, գօնթ տ'Ասպէրտին, ժէնէրալ Պըրնէպի, Մ. Ա. Պուրդ, Մ. Ժ. Պրայս, Մ. Մ. Բ., Ա. Հ. Ճէյմս, Մ. Բ. Մ. Մագ Գոլ, լորտ Թէմպթաուն, քանոնա (կանոնիկոս) Ֆարար, քանոնա Լիտտլ, Սըր Ի. Լէյմիր, Ր. Հ. Լիթթլտէյլ, Հ. Ֆ. Թոդէր, վէ Ուէսթմինսթըրը բահիպի:

—

Թարապլուստան վիւրուա իտէն թէլէկրաֆլարա կէօրէ, հիւքիւմէթը Օսմանիյէ՝ բոյիթիգա միւֆասիլիկի իլէ շիւգհէ իթթիկի պազը էշխասը թէվգիֆ իթմիշ, վէ պու շիւսկէ՝ էշխասը մէրգումէ իւզէրինտէ պուլունան էվրաղ իլէ թէհգագուգ իթմիշ տիր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Էվվէլքի բէնչէնպիհ կիւնիւ Ֆրանսանընն միլլի եօրթուսու օլմագ մինասթպէթիյլէ, Ֆրանսա Ցէրսաատէթ սէֆիրի մասչահաթ-կիւզարը գօնթ տը Մօնթալօնընն Ֆրանսա միւթէպէրանընը գապուլվէ անլէրէ բիասէթ իթմէքտէ օլան Մ. Գաբորալընն պու միւնասէպէթլէ իյրատ իթթիկի մէգալէսինէ ճէվապէն սէօյլէտիկի նութգատա, Ֆրանսանընն հիւքիւմէթը Սէնիյէ իլէ ճարի օլան միւնասէպաթը տօսթանէսինի զիքր իթթիքտէն սօնրա, մուհարէպէի ախիրէյի միւթէպրպէն թիւրքիանընն տիւչար օլտուղու միւչքիլաթը տէֆ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլտուղու իչչուն զաթը հազրէթը Շէհրիեարիյի թէպրիք իթմիշ, վէ Ֆրանսանընն ալագատար օլտուղու պիլիճիլիմէ մէսաթէ տախի զաթը Շահանէնին թէէսսիր վէ հիւ՝ի նիյէթս սայէսինտէ անգարթպ պիր հիւանիւ խիթամ վերիլէճէյի իմիգատը գավիսինտէ պուլունտուղունու պէյան իլլէմիշ տիր:

—Պիր գաչ հաֆթատան պէրու Պէկրատատա պուլունան Սըրպիա սէֆիրինին մատամատա Մատամ Լէյն Կրուիչ էվվէլքի կիւն Օթամ պօլա ավտէթ իթմիշ տիր:

—Պուլկարիսթան բրէնսի Ալէքսանտրը Սօֆիյա կիթմէք իւզրէ էվվէլիսի կիւն Զիշլօվան հարէքէթ իթթիրինի պիր թէլէկրաֆ խապէր վէրիյօր:

—Էվվէլճէ եաղմուրզրմրզ վէճհ իլէ, տիւնքի կիւն մէքթէպը Սուլթանինին թէվզիի միւքեաֆաթ գինէնէի իճրա օլունմուշ տը: Մէարիֆ նազրը բեամիվ վէ ա-յանտան բաճանի բաշլար վէ Մապէն իք՝ենճի քեամիյի գատարի պէյ վէ եավէրը հազրէթը Շէհրիեարի Օսման բաշա վէ տիվանը մուհասեպէճի ըէսի Զամիչեան Յովհաննէս էֆէնտի հազարթը վէ Ռուսիա սէֆարէթի մասչահաթկիւզարը Մ. Օնու վէ սաիր պազը զէվաթը քիրամ հազրը պուլունտուղլարը հայտէ սաաթ 6 բատտէսինտէ թէվզիի միւքեաֆաթա իպթիտար օլնմշ տը: Կէչէն կիւն իճրա գըլըճան իմթահանտա գատարի բաշպատատ Իսմայիլ Հազգը պէյ, Ժան Դավիֆս, Գէորգ Ասատուրեան, Պաղտասար Նէվրուզեան, Սիմա Աքիսէֆէնտիյէր իլլում վէ ֆիւնուն չահատէթնամէսի, վէ Յարութիւն Պոյաճեան, Ժաղ Պէզօնուն, Կրէկօար Վէքիլէրի վէ Թօմա Ֆիրէաքիյօս էֆէնտիյէր թահսիննամէ ախզ իթմիշլէր տիր:

—Հօպարթ բաշա հազրէթլէրի պու այլն սօնունա գատար Լօնտրատա գամայա մէկզունիյէթ իսթիկսալ իյլէմիշ տիր:

—Շէյխ Իսպէյտուլլահ պիր գաչ կիւնէ գատար Տէրսաատէթ մուվասէլէթ իսէճէք իմշ:

—Պօնատա վագը Պիհքէ նամ մահալտէ պազը գարըշրգլըգը զուհուր իթմէյինի վէֆի կազէթասը բիվայէթ իտիյօր:

—Պիր կազէթա միւվէզզիսի քէնտիսինի տենիզ աթարագ պօղուլուղունու թիրէճմանը Հէսէքէր եաղըյօր իսէ տէ, մէրգումէն հանկը կազէթայա մէնսուպ օլտուղունա վէ պու սուի գատարնա սէպպ նէ օլտուղունա տաիր մաբիմաթ վերմէյօր:

—Իթթիհատ բօսթասը թարիֆասընն թատտիլի մէսէլէսի հէնուզ հալ իտիլէմէմիշ տիր: Մէզքիւր բօսթանընն Զուիցցերատա պէր չէհրինտէ պուլունան իտարէի ումմիսի՝ մէմալիքը Շահանէ իչիւն մուայեէն օլան թարիֆանընն գապուլի լիւզումընտա ըսրար իտէյօր իմշ:

—Նաֆիա գօմիսիօնը ալիսի թարաֆընտան իզմիտ շըմէնտրֆէր խաթթընն Ատաբազարընա գատար թէմմոտի հագգընտա պիր բապօրթօ թանզիմ իտիլմիշ օլտուղու մէսմու տը:

Քէզալիք իչիսիլտիյինէ կէօրէ, գօմիսիօնը մէզքիւր՝ Շամ թարապլուսընտան Շամա գատար պիր շըմէնտրֆէր ինչասը իմթիյազընը թալէպ իթմիշ օլան Մ. Մագտոնալտըն խթիտասընը գապուլ իթմիշ տիր:

ՕԹԱՄՊՕԼՍԱՆ ԽԱՐԲՈՒԹԱՆ ՍԼԷՑԵԱՀԱԹ

—

Խարբութան ալաֆրանկա 25 յունիս թարիխլէ Լէվանի Հէրալա եաղլան աֆիտէքի մէքթուպ թերճէմէ օլունմուշ տը.

Տէրսաատէթէ սէլեահաթրմ էսնասընտա նագլ իթթիկիմ չէ լէր՝ ավտէթիմտէ իճրա իյլէտիկիմտահ-գիգաթլա թատտիգ օլունուշ տը: Զահրէթ մահսուլաթընն ֆէյզ ու պէրէքէթ իւզրէ օլաճաղընա իւմիտլէր պէր քէմալ տը: Անատօլուսնն պազը մահալլէրինի թախրիպ իտէն չէքիրկէյէրտէն՝ կէչիկիմ նահիյէյէրտէ էսէր կէօրիւնմէմիշ տիր, վէ իւմիտ օլունույօր քի, կէյճէճէք օրագ զէմանընտա պուղտայ մահսուլաթը՝ հիսապը վասաթիտէն պիր ազ զէյտէ օլաճագ տը: Ֆագր ու զարուրէթ չիքեպէթլէրի կիթթիքճէ ալթմագտա տը: Իսթիդաղը մէճպուրի թահսիլինէ հէնուզ լաբերգըյա թէչէպիս օլունմամշ իսէ տէ, էհալի իչչու վէրկինին թէէտիյէսինէ ղարը միգթարը օլտուղունը պէեան իտիյօր:

Պազը սէնէլէր օլտուղը կիպի, պու սէնէ էշլէ մանեթազամ պիր հայտուտլուգ վուգու պուլմագտա իսէ տէ, ճատտէ եօլարտա բէք չօգ խըրսըզլըգլար իճրա օլունմագտա, վէ պազը եօլլար նատիրէն էմնիյէթ իւզրէ պուլունմագտա տը: Զէրբէզլէր՝ մէմլէքէթին ինսաֆսըզ ղազգի օլտուգլարը կիպի, եէնի վիւրուտ իտէն մուհասիբլէրին տէ տահա քէօիթիս օլմայարընտան գ օրգ ուլույր:

Սթանպօլտան կէլիրքէն Հէքիմ—խանէ գուրպինտէ իքի հայտուտա թէսատիֆ իթմիտ. ըէֆիգիմ անճագ չէր սիրիճճի իտի, զիրա բէֆգաթը՝ պա պուլունան զապթիյէմէ եօլ վերմիշ իսէ՝ վէ պէօյէճէ հայտուտարը էլլերինտէ գալտրմ: Պու հայտուտար պէնի եօլրն տիշարրքընտա պիր տէրէճէ էօթիւրտիլէր, վէ բարամը, վէ իւզրիմտէ նէ պուլտուլարի քեաֆֆեսինի ալարգտան սօնրա, պիրմամ նէ հիքմէթէ մէպնի եաբընը 10—15 ղուրուշ ալը գօյրպ, գուսուր հէբա տըզլարընը կէրի վերտիլէր: Սթանպօլտան ավտէթիմտ իշիթտիմ քի, մէրգում իքի հայտուտլար՝ իքի գարտաշ օլուպ, հիւքիւմէթ չօգտան պէրու պունլարը թէվգիքի իթմէկէ չալըշմագտա իմշ: Պէնիմ կիթտիկիմտէն սօնրա պու իքի գարտաշլար՝ Հէքիմ—խանընտա պուլունան խանէլէրինէ կիթմէկէ ճէսարէթ իթմիշլէր, վէ էհալի պունու իշիտինճէ մէրգում իքի հայտուտրն էվինի մուհասէրէ իթմիշ, վէ թէսլիմ օլունմալարընը էմր իյէմիշ տիր: Մէրգումէն հայտուտլար՝ քէնտիլէրինի մուհասէրէ իտէն էհալի իւզրինէ թիֆլինքլէ աթէշ իտէրէքմուգապէլէտէ պուլունմուշլար, վէ պունուն իւզէրինէ պիր միւսատէմէ զուհուրա կէլէրէք պիր չօգ սաաթլար տէվամ իթմիշ, վէ նիհայէթ էհալի՝ խանէի մէգքիւրը աթէշէ վերինճէ, գաչմագ իսթէտիքլէրինտէ, մէրգումիքի գարտաշլարտան պիրի գաթի օլունմուշ, տիկերի իսէ եարալանըպ թէվզրֆ օլունմուշ օլմաղլա, էլան մահպէստէ պուլունմագտա տը:

Նէ՞ մաաշ ալտըգլարընը պէնի մուհաֆազա իտէն զապթիեէրէ եօլտա սօրտուս: Ցամանընտան սէքիզ սաաթ գատարի պանա բէֆգաթի իտէն զապթիյէնին ան-ճագ իքի իչ մաաշ ալաճաղը վար իտի իսէ տէ, տիկերլերինին սէքիզ տօղուզ այլըգ ալաճագ-լարը վար չիտի: Պու զապթիյէրը պանա բէք թերպիյէլի կէօրիւնիյէր, վէ իթթիրաֆ իտէրիմ քի, պունլար քէնտի ճէֆա-քէնտիլէրինի հիքեայէ իտինճէ հագգլարընտա զայէթլէ միւթէսսիր օլտուս: Հէր պիր զապթիեէ նէֆէրի պիր պէկիր սագլամաղա մէճպուր տը, վէ պու զապթիյէրին գըսմը ալէմի ֆամիլեա սահիպլերի տիրլեր. հաթթա պաղը ֆամիլեալար սագաթ վէ եաշլը ատէմլերտէն միւրեքքեպ օլուպ պունլարընէյի եէմէյէ լիւզումի վար տը: Կէրէք պու զապթիյէրէտէն վէ կէրէք մաաշլարը թէէտիյէ օլունմայան փագիր զապթիյէ զապըթանընտան նա՞սըլ հիւսնի խըտմէթ պէքլենիլէպիլիր: Թաշրարատա պուլունան ատի ասքէրլերին մաաշը տահա զիյատ թէտահիւտէ գալմըշ տը: Պաղըլարը պէշ սէնէ զարֆընտա անճագ իքի մաաշ ալմըշ օլտուգլարընը պանա պէեան իթմիտիր:

Նէ՞ գատար վագթ պուհալ տեվամիտպիրիր չիւնքի նու տա վարքի, բարիթախթա կէօնտէրիլէն հէր բօսթատա եիւք իլէ բարա վար տը: Էյէր հալ պէօյէ կիտէր իսէ, մաաշլարը ատէմը թէէտիյէսի հագգընտան մատատա, բարա բէք նատիր պուլունտուղունտան, խայլի ուլղունուզլուգլար վուգուա կէյէպիլիր: Զաթէն մէմուրիյնէ թէպէտարլաթատա բէք չօգ վագը օլմամագտա տը: Սըվաղտա Հագգը բաշա՝ թահսիլ իտէպիլիկի քիւլիյէթլի ագչէլի Սթանպօլա կէօնտէրմէք խուսուսընտա բէք զարէթլի կէօրիւնիյօր: Բաշի միւշարիւյհին իտարէսի ալէհինտէ թէչէքքիլեր չօղալըեօր. գիրա պու իտարէ վիլայէթմէ տերճէճէսիզ ֆէնա պիր իտարէ կէօրիւնիյօր: Ագէտին բաշա՝ Սըվաղտա աղ միւտտէթ գալըպ, լաքին էհալինին թագտիրինէ չայան պիր իտարէ իճրա իտերէք թէքմիլ վիլայէթատ հայտուտլուգ վէ մէզալիմի տէֆ իթմիշ իսէ տէ, էլան երնէ հայտուտլուգ վէ թաատտիյաթ իճրատ հիւքմ իթմէեէ պայմամշ տը: Հազգը բաշանընն ազլ խուսուսընտա հիւքիւմէթը մէրքէզիյէ-եէ արտարտա արզուհալար կէօնտէրիլմիշ տիր. լաքին բաշի միւշարիւյհ զանն իտեօր քի, սուրէթը չէտրտէտ ըուսում թահսիլ իտերէք վէ թօրատրը ագէյի խագինէի տէվլէթէ կէօնտերէք քէնտի պիր չօգ թէօհմէթլէրինի սէթր իտեր, վէ պու սուրէթլէ սուի իտարէսի վէ էհալինին զարուրէթի տէվամ իյլէր:

Քէֆեր սէօյլենէն պէտտուալարընն եիւզատ պիրի թուսա իտի, բաշի միւշարիւյհ կիւնտէ պիր գաչ տեֆա քէօր վէ խանէսի խարապ օլաճագտը, վէ քէնտիսի տէ էօյճէքտի. Վիլայէթլերտէն չէքիլէն քիւլիյէթլի ագչէ տախի նազարը տըգդաթը ճէլպ իթմէլի տիր. Րիվայէթէ կէօրէ, Սթամպօլտան ագչէ թաչկի կիթտիքճէ սըզդաչէօր, վէ պիհթապ մաաշլարը թէէտիյէ օլունմամշը օլան զապրթանընն չիքեպաթը տա չօղալըեօր:

Իքի այ զայպուպէթիմ էսնասընտա խարբութի մէմուրիյնինտէ պաչգա պիր թէպէտիսլ զուհուրա կէլմէյիպ, անճագ խարբութընն հէման հիչ կէօրմէմիշ օլտուղու Ազիզ բաշա կիպի պիր վալի ազ օլունուպ, եերինէ Ապտուլլահ բաշա կէչմիշ տիր: Մումմիյէյհ Ապտուլլահ բաշա տա հէր նէ գատար իհթիյար պիր ատէմ իսէ տէ, սուրէթը մաթլուպէտէ էյֆի մէմուրիյէթ իտիյօր:

Խարբութի վիլայէթինտէ պիր չօգ խրիսթիյան էհալի պուլունուպ, հալ պու քի հիւքիւմէթը մահէլիյէտէ բէք ազ խրիսթիյան մէմուրին վար տը. Պիր գաչ այ մուգատատէմ մէմուրիյնտէն Պողոս էֆէնտի՝ իչպու վիլայէթէ միւտտահի ումմէմի նասազ օլունմըշտը. վէ պու մէմուրիյէթ բէք պէօյիւք պիր մէմուրիյէթ ատէլ իսէ տէ, չիմտիքի հալտէ պիր խրիսթիյան թարաֆընտան իհրազ օլունան էն միւհիմ պիր մէմուրիյէթ տիր:

Պու զաթ՝ զանն իտերիմ մէմուրիյէթինի մաթլուպ սուրէթտէ իյֆա իթմիշ, վէ լաքին տերհալ ըսթամպօլա կիթմէսի իչիւն էմր օլընմըշ տը. Ինչպու մուամէլէեէ պուրատտա տիւրլիս մանէպտեր վերիլիյօր. գիրա վերիլէն էմր՝ պիր միւթէհիմէ խիթապ օլունմուշ կիպի գալէմէ ալընմըշ տը:

Էֆալիի էքսէրիա խրբայատգլարը մերվի օլան զալիմ պէյլէր վէ ազալար ալէյհինէ եէնիտէն շիքեայէթլը վագը օլմուշ տը: Հիւքիւմէթին անլէրէ դարշը իքի սէնէտէն պէրու իթթիխազ իթտիկի հարէքէթ՝ պու պէյլէր վէ ազալարա պիր ազ գօրգու վերմիշ իսէ տէ, անլերին զանընա կէօրէ սահիհէն գօրգաճագ պիր մահալ օլմալը, զուլմ ու թաատտիլերինէ եէնիտէն պայլամշլար տը: Ապտինգաչա իլէ Մանաս էֆէնին սաեէսնտէ Ցիարպէքիրտէն վէ Մարտինտէն նէֆի իտիլէն զալիմ չալալարըն ավտէթի իհթիմալ իտիլկինէ տտիր տէվերան իտէն բիվաեէթ՝ մէրգումանընն նէֆիյէ կէօնտերիլմէսի թարաֆընտան հէրգիզ գօնթ տը Մօնթալօնը թէպրիք իլէմիշ տիր:

—

Իչիթտիյիմիզէ կէօրէ, Վարչական խորհուրդ ազալարը պու կիւնլէրտէ սուրէթը մախսուսէտէ իհթիմա իտերէք, բէնչէնպիհ կիւնքիւ Միլլէթ մէճլիսի ումումիսինտէն սօնրա Գալաթա քիլիսէսինտէ էհալի թարաֆընտան վուգուա կէլէն նիւմայիշ վէ արպէտանընն ֆաիլլերինի պուլմաղա վէ չէտտէն թէէտիպլերի չարէսինէ պագմաղա գարար վերմիշ տիր:

—

Մաէթթէէսսիֆ իչիթտիկիմիզէ կէօրէ, Վարչական խորհուրդ Ատենապետի Եուսուֆեան Տիգրան էֆ. պիր գաչ կիւնտէն պէրու նամիդաճ օլուպ խանէսինտէն չըգամամագտա տը:

—

Գատրքէօյտէ վագը Արամեան Դըզ վէ էրքէք մէքթէպինին միւտիրի Գ. Զաքարեան էֆէնտի թարաֆընտան մահթպասընդա կէօնտերիլէն պիր ճէտվէլէ կէօրէ, մէքթէպը մէզքիւր իմթիհանլարը յուլիսին ճրնճը քաղար իրթէսի կիւնիւ պաչլանըպ յուլիս 11ինճի ճումա իրթէսի կիւնիւնէ գատար խիթամ պուլաճագ տը:

—

Տէրսաատէթ վէ պիլատը օէրասէտ պուլունան միլլի վէ խուսուսի մէքթէպլէրին սէնէլի իմթիհանլարը պաչլամըշ օլմաղա, կրթական խորհրդական Մամիկոնեան Միքայէլ էֆէնտի հէմման պիրէր կիւն մէքթէպի մէզքիւրէ իմթիհանլարընա պիզզաթ հազզը պուլունմագտա տը:

—

Եարընքի բաղար կիւնիւ Միւթէվէֆա Սեթեան Յովհաննէս եպիսկոպոսը վէֆաթը կիւնիւնէ միւատրֆի օլմասը հասէպիյլէ Իզմիրլեան Գեր. Մատթէոս Սրբազան Գուզկունճուգտա Ս. Լուսաւորիչ քիլիսէսինտէ Գուտտաղը Շէրիֆ թագտիս իտէճէք, վէ այնի մէզքիւրտէն սօնրա միթէվէֆի մուամիլէյինին քիլիսէի մէզքիւր հավլուսընտա վագը մէզքրը իւզէրինտէ ճէնազէ տուսաը իճրա իյլէճէք տիր:

—

Էրզրում մուխբիրիմիզէն կէլէն մէքթուպ տը.

Կարին 20 յունիս 1881

. . . Խմբագիր,

Տէղուոյս Ազգ. վարժարանի Տէսուչ Մ. Օ. Ա[illegible] [illegible] թապախ բռնելուն առթիւ բողոքգիր մը յղած էր ի պատրիարքական որդ պատէհնը հրատարակուեցաւ ի Մոսքվա և ի Մոսկուա. և անուանարկած էր անդ զԳեր. Առաջնորդն, զուսումնական հոգաբարձութիւնն, զԹաղ. խորհուրդն և զընկերութիւնն ընկերական վարժարանի. վերջին երեք մարմինները բողոքեցին առ գաւառ. վարչութիւնս ընդդէմ Ազգապատնի և վարչութիւնը նախնթաց կիւրակէի նստին մէջ կոչելով զԱզգապատնեան բացատրութիւն պահանջեց. սա բերանացի բացատրութիւն տալ չուզեց, այլ առաջարկեց որ գրաւոր հարցնէն և գրաւոր պատասխան ստանան, այսու երկուքը բարակ թղթակցութեան գործ մը բանալու նպատակաւ, որում չյաժարեցաւ վարչութիւնն զգուշաւոր հեռատեսութեամբ մը. և կրնայ իր պահանջումը և որոշումը. Տեսուչը այդ որոշման չզլխանելի զատ զվարչութիւնն ևս նախատեսելով ի ժողովի անդ և բիւրատ ընթացք մը ցոյց տալով. այս վերջինը առժամանակեայ կերպիւ նորա պաշտօնէ դադարումը որոշեց մինչև ի հնազանդութիւն ազգ. իշխանութեան և ի գործադրութիւն նորա որոշմանց:

Գ. Ազգապատեան զոհ մ'է քանի մը անձանց անձնական կրից և իր անմտութեան, և յուսալի է թէ շուտ պիտի զբաղայ և հնազանդի:

—

ԻԼԱՆ

Մահը հալին պէչինճի եաբընքի բազար սապահը սաաթ 2ում Էրմէնի Գաթօլիք կաթողիկոսը վէ Բաթրիգի ճէտիսի Գերբրէյանիկ Ազարեան Ստեփան Պետրոս ժ. էֆէնտի հազրէթլէրինին մէրասիմի բուհանիյէսի ուսուլը ատիգա մուճիպինճէ Գալաթատա վագը Յիսուս Փրկիչ Մայր քիլիսէսինտէ պիճիճվէ ֆազիլէթլու սէրբիսգոպոս վէ բիսգոպոսան էֆէնտիլէր հազարաթը հազրը պուլունտուգլարը հալտէ իճրա օլունաճաղընտան, քեաֆիթէի տինտար ճէմաաթըմըզդեն զինէթմէգքիրէտ հազրը պուլունմալարը իչիւն խասէթէն իլան օլունուր:

(Մեհր)

Իբիրու՝ ինչպու զինէթտէ հազրը պուլունմագ իւզրէ տավէթ բուսուլաբը ալմամըշ օլան զէվաթըն, պայատէ մուհարրեր օլան իլանը տավէթ բուսուլաբը մագամընտա ատտ իյլէմէլերի բէճա օլունուր:

(Քիլ.)

ՀԱՅԹԱԼԸ Գ
ԻՃՄԱԼԸ ԱՀՎԱԼ

Եունանա թէբքի մուգարբէր օ. լան եէրլէրին թէսլիմի մէմուրն մաֆէվգինտէ պիր սիւրաթ վէ սուհուլէթլէ իճրա օլունմագտա տըր։ Հաթթա Եունանտան ալընան հավատիս՝ օրաճա մէմուրիյ-ին Օսմանիյէնին պու պապտէքի հարէքէթլերինտէն գիյատէսիլէ պէեանը մէմնունիյէթի հավի օլ-տուգբը կիպի, ալէլ ումում Ա-թինա կաղէթալարը՝ տէվլէթը Օս-մանիյէնին պու պապտէքի հիսա-նին հարէքէթինէ թէչէքքիւր իթ-մէքտէ տիրլէր։

Թէսլիմ օլունճագ արազինին պիրինճի մանթագատը՝ մուգավէ-լէնամէտէ պէեան օլունան միւտ-տէթ խիթամ պուլմազտան թէսլիմ օլունտուղու կիպի, գալան ման-թագալարդն տախի պիրեր պիրեր վէ ճիւմլէսինին՝ միւտտէթ խի-թամ պուլմատան թէսլիմ օլունա-ճազը սէօյլէնմէքտէ, վէ բէվիչի հալտէն տախի էօյլէ անլաշըլմագ-տա տըր։

Հէր քէս զանն իտիյոր իտի քի, տէվլէթ պու եէրլէրի թէսլիմերիզա վէրուրքտէն սոնրա տախի, Ցուլ-չինօ մէսէլէսինին պիր միսլի զու-հուր իտուպ, էսնախ թէսլիմտէ միւշքիլաթա թէսատուֆ օլունա-ճագ տըր։ Հագիգաթէն թէսլիմ մատտէսինին պու գատար գօլայ օլմասընա ինանըլմազը։

Եունան հիւքիւմէթինին ալտը-ղը եէրլէրտէ, Ֆէհալիի Իսլամիյ-եէ իթտիկի հիւսնի մուամլէլ, վէ Եունան ասքէրի կիրմէտէն տախի իթտիկի վատլար՝ պունլարդն ա-սաքիրը Եունանիեէի քէմալը էմ-նիյէթ վէ մէմնունիյէթլէ գապուլ վէ իսթիզալ իթմէլէրինի մու-ճիպ օլմագտա, վէ թէրք օլու-նան արազիտէն հիճրէթ իտէճէք քիմսէ պուլունմամագտա տըր։

Հէր նէ գատար էվվէլքի կիւն-քի կաղէթամըղտա թէրճէմանը Հէթ-ֆոնտան նագլէն, եէնիչէհիրտէն պազը Իսլամ ֆամիլեալարընընն Սթամազօլա հիճրէթ իթտիքէրինի եազմըշ իսէք տէ, պու հավատի-սին հիշ պիր մէնպաա կէօրիւլ-մէտիկի վէ սահր կաղէթալար տա պունու նէշը ու թասդիգ իթմէ-տիկի կիպի, հիճրէթը մէղքիւրէ-նին ասլը օլմատընը սուրէթը մախսուսէտ տէ թահգիգ իթմի-շլիգ տիր։

Հէր իշտէ ինսաֆը էլտէն պը-րագմամագ իգթիզա իտէր։ Աթի-նա կաղէթալարը՝ Տէվլէթը Օսմա-նիյէնին թէսլիմտէքի հիւսնի հա-բաքէթինի իթիրաֆ վէ մէսհ իթ-տիքլէրի կիպի, պիզիմ տախի Եունան հիւքիւմէթինին ալտըղը եէրլէր էհալիսինէ վագը օլան հիւսնի մուամլէլէսինի վէ ճիւմլէ-սինէ միւսավաթ նաղարըլա պագ-մասընը թագտիր իթմէքլիկիմիզ, վէ պէօյլէ ասըլսըզ չէրլեր նէշ-րինտէն իհթիրազտա պուլուն-մագըղընը իգթիզա իտէր։

Պունտան էվվէլ տէվլէթը Օս-մանիյէ իլէ Եունան արասընտա պիր մուհարէպէ ինթաճ իթմէէ եագլաշմըշ օլան պու մէսէլէ պու կիւն սուհէն թէսվիյէ օլունմաղ-լա, պու իքի տէվլէթ արասընտա թէղեիտը մուհապպէթ վէ միւ-նասէպաթա ալէթ օլմագտա օ-լուպ, բիվայէթէ կէօրէ, Եունան գրաը հաղրէթլէրի տախի պու-նուն իւզերինէ տէվլէթը Օսմանի յէնին բայիթախթընը գիյարէթ իթմէք նիյէթինտէ իսմիշ։

Պազը եէրլի կաղէթալար՝ Պա-զը Ամինին սիւֆէրաեա պիր նօթա վէրիպ, հուտուտը ճէտիտէի Եու-նանիէնին պազը նօգթալարընճա պէր թազըմ թէպէտտիւլաթ իճ-բարընը թէքլիֆ իթմիշ օլտուղու-նու տախի բիվայէթ իթմիշլէր ի-սէ տէ, պու մէսէլէ օմուշ պիթ-միշ հիւքմունտէ պուլունտուղը-տան, պու բիվայէթին տէ արհ-հէթինէ ինանմայըշ։

* * *

Պու հաֆթա ալընան Պուլկա-րիսթան հավատիսի բէք ղարիպ տիր։ Զաթէն պու մէսէլէ էսա-սընտան ղարիպ օլուպ, նէ մագ-սատ վէ նիյէթէ մէպնի օլտուղու, վէ նէ սուբէթլէ խիթամ պուլա-պլէճէկի անլաշըլմամագտա իսէ տէ, սոն հավատիստ պաշգա պիր ղարապէթ տահա կէօրիւ-նիյոր։

Պիր թարաֆտան բրէնսին կէ-րէք մէճլիսի ումումի բէյլէրինտէ վէ կէրէք էֆքեարը ումումիյէտէ էքսէրիյէթ գազանմագտա օլտու-ղու, վէ վագը օլան տէվր ու սէ-եահաթընտա հէր նէրէտէն կէչտի իսէ բէք պէօյուք նիւմայիշլէրլէ գապուլ օլունուպ, հէր թարաֆ-տա Պուլկարլար գօլլարընը՝ բը-րէնս հաղրէթլէրինին պէկիրլէրի եօրկունլուղու ալաբրմըշ օլտուղու խապէր վէրիլիյոր։ Պիր թարաֆ-տան տախի Պուլկարիսթան մէսէ-լէսինին կիթտիքճէ քէսպը նէղաք-քէթ վէ վէխամէթ իթմէքտէ օլ-մասընտան պահս օլունույոր։

Պիզէ գալը իսէ պու մէսէլէնին եէհէմմիյէթ ալտըղը եէր Պուլկա-րիսթան օլմայըպ, պազը տէվլէթ-լեր հէեթը վիբէլասընը եէշիլ չուհա իլէ եօրթիւիլիս մասալարը-նը իսթիս տիր։

Հագրգաթէն պու մէսէլէնին ասըլ քէսքլէրի վիէննա օլտուղու կէօրիւմէքտէ տիր։ Պէրլին իսէ հէր բոլիթիգա իշինտէ օլտուղու կիպի, պու իշտէ տախի Վիէննա-նընն սաղ գօլու տըր։

Անճագ Բէթէրպուրկընն պու մէսէլէյէ օլան մէտխալի, վէ պու-նա նէ նաղարլա պագտըղը ան-լաշըլմայոր։ Պիր թարաֆտան Ռուսիա՝ Պուլկար սերպէսթի թա-բաֆտարլարընընն իսթիտալարընը բէտտ ու ճէրհ իտուպ, բրէնսին մաթլուպաթընը հագգը կէօր-մէքլէ, Ավսթրիա իլէ հէմֆիքեար օլտուղունու կէօսթէրտիկի կիպի, պիր թարաֆտան տախի պու մէ-սէլէտէն տօլայը Վիէննա իլէ Պէր-լին արասընտա պիր աղ պիրուս-տէթ հասըլ օլմագտա պուլուն-տուղու բիվայէթ օլունույոր։

Պիր բիվայէթ կէօրէ, Ամէմ-նիա իլէ Ավսթրիա՝ Պէրլին ահ-նամէսի հիւքմունճէ, Պալգանլա-րա Օսմանը ասքէրինի սօգմագ նիյէթինտէ պուլունտուգարընը-տան, պու նիյէթ՝ Ռուսիանէն ին-ֆիալընը մուճիպ օլմագտա իսի։ Տիկէր թարաֆտան տախի Ավսթ-րիանընն՝ Թունանընն սաղ թարա-ֆընտաքի գալէլերի վէ վարնայը իշղալ իթմէսի բիվայէթի տախի կիթտիքճէ քէսպը գուվվէթ իթ-մէքտէ տիր։

Հապու քի, պու թէպտիրլէրին ճիւմլէսի Պուլկարիսթանտա սէր-պէսթլիք թարաֆտարլարընընն զա-լէպէսի թագտիրինտէ լազմ օ-լուպ, Պուլկարիսթան հավատիսի իսէ, պունուն աքսինի եանի բը-բէնսին զալէպէ իտուպ էքսէրիյէթ գազանտրդընը կէօսթէրիյոր։

Ավսթրիանընթունա իւզերինտէքի գալէլերի նէ տերէճէ սուհուլէթ-լէ իսթիլա իտէճէքերինի թախմին իտէմէօր իսէք տէ, տէվլէթը Օսմանիյէտէ՝ Պալգանլարա ասքէր իտխալ իթմէք մատտէսի բէք ու-ճուզ կէմմէեճէճերինտէ չիւպհէմիշ եօգ տըր։

Տէվլէթը Օսմանիյէնին պէօյլէ պիր թէչէպպիւսիւ Շարգի Բու-մէլի վէ պէլքի պիւթիւն չէպհէճէ-գիրէ Պուլկարլարընընն տախի Պուլ-կարիսթան Պուլկարլարընը իլէ պէրապէր միւմանաթ վէ մու-գավվէմէթինի իսթիլզամ իտէճէ-ինտէն, տէվլէթէ բէք պէօյուք պիր մէսէլէ աչապիւիր։ Հալպու-քի տէվլէթին չիմտիքի հալտէ էօյ-լէ պիր պէօյուք մէսէլէէ կիրիշ-մէէ տէկիլ, հաթթա պիր մըգ-տարը մուայեէնտէն գիյատ ասքէր պէսլէմէեէ տախի վագթը եօգ տըր։

Հէլէ Պալգանլարտա իքի աթէ-շին արասընտա եանի Պալգանընն էօթէսինտէ պուլունան Պուլկար-լար իլէ պիրիսինտէ պուլունան Պուլկարլարընն վէ Պուլկարիսթա-նընն ասքէրի իլէ Շարգի Բումէլի միլիս ասքէրինին պէրինտէ թու-թուշընբրպ գըզարմագ իշլուն միթէմատիէն պիր գուվվէի ա-զիմէ պէպէմէք խուսուսընընտէվ-լէթը Օսմանիյէ ասլա նաֆի օլ-մատընընը հէր վագթ սէօյլէմիշ օլտուղումուզ կիպի, երինէ մու-սիրբանէ իտտաա իթմէքտէն չէ-քինմէյիզ։

Վագտա Պուլկարլարընն ասաքի-րը Օսմանիյէ իւզէրինէ էօյլէ պիր հիւճիւմի թագտիրինտէ Ավսթ-րիանընն տախի թունա սէվգիհիլն-տէն Պուլկարլարը սըզըլարրարագ պիր հարէքէթը միւշթերէքէտէ պուլունմասը տախի խաթըրա կէ-լէպիլիր իսէ տէ, պունա գարշը տիկէր պիր տէվլէթին տէ Պուլ-կարլարա իմտատ իթմէսի իհթի-մալի չէօյլէ տուրսուն, Ավսթրիա-նընն թունանընն պէրի թարաֆընա կէչմէսի՝ տէվլէթը Օսմանիյէ էլ-վերիր մի։ չուրասը տա տիւշու-նիլճէք պիր իշ տիր։

Հէր հալտէ Պուլկարիսթան իշ-լերինին նէ բէնկ քէսպ իտէճէյի եագընտա անլաշըլմաճագ տըր։

* * *

Անֆրիգա մէսէլէսի կիթտիքճէ քէսպը էհէմմիյէթ իթմէքտէ տիր։ Ֆրանսա՝ Թունուզ հագգընտաքի գարարընը իճրա իթտիքէն սոն-ղրա, ասքէրինին պիր մըգտարընը Մարսիլյա իտտէ իտէրէք պու մէսէլէյէ խիթամ վերմէք իսթէ-միշ իսէ տէ, Թունուզ վէ ճէզա-յիրտէ զուհուր իտէն իսթիլալար մէսէլէյի եէնիտէն ուլանտրբրպ տեվլէթը միւշարիլէյհանընը՝ Թու-նուզընն ճիհէթը ճէնուպիյէսինէ տօնանմա վէ ասքէր կէօնտերմէ-սինի վէ ճէզայիրճէ տախի ֆեվ-գելատէ պազը հարէքէթը ասքէրիյէտէ պուլունմասընը իյճադ իթմիշ տիր։

Շիմտի արթրգ էսկի Թունուզ մէսէլէսի տէյիլ տիր, պիր եէնի մէսէլէ տիր։ Էսկի Թունուզ մէ-սէլէսի խրումիր գապիլէսինին թէրպիյէսիյէ, Թունուզընը՝ ճէզա-յիրին ասայիշինի թէէմին իտէպի-լէճէք պիր հալէ վազընտան իպա-րէթ իտի։ Շիմտիքի մէսէլէ իսէ չաթալլաշըպ իքի շիւպէյէ մուն-գասէմ տիր։

Պիրինճի շիւպէսի՝ Թունուզընն իսթիլալտա պուլունան ճէնուպ թարաֆլարընը գուվվէի ասքէրի-եէ իլէ զապթ ու իսթիլա իտիպ, Ֆրանսըզ ասքէրինին թահթը մու-հաֆազասընա գօյմագ վէ պէլքի Թունուզընն ասայիշինի մուհաֆա-զա իշին թարապլուսը Ղարբաճա պազը հարէքէթատա պուլունմագ-տան իպարէթ տիր։

Իքինճի շիւպէ՝ ճէզայիր գապա-իլինին Ֆրանսըզ գուվվէթինէ գարշը իսթիլալա իգթիտարլարը օլմայճագ պիր հալէ իրճաը իլէ ճէզայիրին Անֆրիգաի վասաթի ի-լէ օլան միւնասէպաթընը թէէմին իթմէք մատտէսի տիր քի, պու-նուն պիր թարաֆտան թարապլ-լուսա վէ պիր թարաֆտան տախի Մարոգա (Ֆաս) միւնասէպէթի օլուպ հէմհուտուտ պուլունան պու իքի եէրլեր Արապլարընն տախի ճէզայիր իսթիլալարընա միւսախտ օլճագ հարէքէթատան իճթինապ իթմէլերի թալեպ օլունճագ տըր։

Պու մէսէլէնին ասըլ էհէմմիյէ-թի իքի ճիհէթէն տախի թարա-պլուսը Ղարպա թէալիւգ իթմէ-սի տիր։ Չիւնքի թարապլուս տօղրուտան աղրույա տեվլէթը Օսմանիէնին թապիիյէթինտէ պու-լունտուղու հալտէ, Ֆրանսանընն խրումիր աշիրէթինին թէրպիյէսի իշին Թունուզա եաբըրղընը՝ ըմ-ֆագս էրպապը իսթիլալընընն թէր-պիյէսի իշին տախի թարապլու-սա եաբմագ իսթէտիյի անլաշը-լըէօր, վէ Թունուզ իսթիլալընընն մէնապիիրի թարապլուստա զանն իթմէքտէ օլտուղու կէօրիւլիւեօր։

Ճէզայիր վալիսի իլէ գօման-տանլարընընն թէպտիլի պու մէ-սէլէնին կիթտիքճէ էհէմմիյէթ ալմագտա օլտուղունու վէ Ֆրան-սանընն պու կիւն Անֆրիգա սէվա-հիլը ընմալիյէսինտէ բէք պէօյուք պիր իշտէ պուլունտուղունու կէօսթէրիյոր։

* * *

Պու հաֆթա պու պապտէ իքի մուսալիճ խապէր ալընըպ, պի-րինճիսի՝ Բարիզ վէ Լոնտրա վէ-քիլլէրինին Ալէմանիա վէ Ավսթ-րիա ասհապը սէնէտաթը իլէ մու-վաֆագաթ իտէմէէրիպ պէյնլերին-տէ իխթիլաֆաթ պուլունտուղու-նու կէօսթէրէրկի հալտէ, իքին-ճիսի՝ պունուն աքսինի իթթիզամ իտէրէք էն պէօյուք պանքէրլէր պէյնիտէ իթթիֆագ հասըլ օլ-տուղունու խապէր վէրիյոր։

Պու իքի խապէրին հանկիսը սա-հիհ օլտուղու մալիմ տէեիլ իսէ տէ, սըհհէթին իքիսի արասընտա օլմասը միհէմմէ տիր։ Զիւնքի իթթիֆագ հուսուլինտէն իւմիտ-լէր քէսիլմիշ օլա իտի, վէքիլլէ-րին տաղըմասը լազմ՝ կէլէճէկի կիպի, իթթիֆագ հասըլ օլմուշ օլ-սա իտի տախի, վէքիլլէրին պու-բայա կէլմէսի իգթիզա իտէր իտի։

Հէր հալտէ պու իթթիֆագ բէք թէէնիլի վէ կէճ օլուրօրսա տա օ նիսպէթտէ ճիտտի վէ սէպաթլը օլուպ վէքիլլէր պուբայա կէլտիք-տէն սօնրա պու մէսէլէնին էսա-սէն հալ վէ թէսվիյէ օլունճաղ մէմուլ տըր։

* * *

Շըմալ իմբէրաթօրլարընն իքի-սի՝ իթթիհատը Սլավէն ճէնու-պը Ղարպիյէ տօղրու թարագգընը եօլարընը քէսմէք իւզրէ միւլա-գաթ իտիպ թէտպիրլէր տիւ-չիւնմէքտէ օլտուգլարը պիր զէ-մանտէ, պու իմբէրաթօրլարընն իւ-չիւնճիսիս իթթիհատը Սլավ ֆիք-րինին էն կէրմիյէթլի խահիշքէր վէ թարաֆտարը օլան ժէնէրալ ինկիլթիէֆլէ սուրէթը մախսուսէ-տէ վէ ուղղուն ուղղատրեա կէօ-րիւշմէքտէ տիր։

Ահապա Զար հաղրէթլէրի իքի Ալման իմբէրաթօրլարընն թէր-թիպաթընը սէմէրէսիզ պրագմա-ղա պիր չարէ վէ թէտպիր մի ա-րայոր, եօգտա էսքի միւթթէֆիգ-լէրի քէնտինէ տախի աթ օյնամա-ղա պիր մէյտան պրագմըշլար տա էսպագ Ոթանպոլ սէֆիրի իլէ օ մէյտանը՝ մը էօյմէքլէ օղրաշրեօր։

Պու տա զէման թարաֆընտան հալ օլունմագ իւզրէ իշարէթ օ-լունարագ պիր թարաֆա պըրա-գըլաճագ տիբլօմաթլըգ վէ բօլի-թիգա ալէմինին մուամմալարընը-տան տըր։

ԱԶԳԱՑԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՇՏՐ ԻՄ

ԱՌՏՐՆԻՆ ԶՐԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՔ Ի ԳԱՒԱՌՍ ՀԱՑՈՑ ՄԵԾԱՑ

Դրել յինէն խնդրեցեր, ո՛վ Մու-բատ(1), թէ Հայաստանցի պանդուխ-տը քանի՞ ծածուկ վշտեր ունի դեռ, որք անծանօթ են Պոլսեցի իբր բար-գաւաճեալ Հայոյն, և որք սակայն ի ծանօթ ձեռաց ծանրանան յիւր վերայ, աւաղ։ Եւ ես՝ թէպէտ դրաղեալ յոյժ՝ թէպէտ բաւական վշտակիր արդէն՝ մտադիւր սակայն առ քոյ և առ հայ-րենեացդ սէր գամ ի պատմել Պոլսեց-ւոց մերոց, զորս պատուիրեցեր ինձ դու, ո՛վ անոյշ Հայաստանցիս, ստոյ-գագրելով՝ ոչ թէ Մշոյդ Սուլթան Ս-կարապետի վանքը, զարդքն ու զար-դարանքն, երկնահանդէտ խորանն ու նորա քաջաբեղուն դաշտն, այլ այն ներքին պատճառներն, որք ստիպած են զքեզ և քոյ նշդեհակիցներդ արտասահման և անոք գնալ ձեր հայրե-նի դաւառներէն, ձեր մայրենի յատա-կէն, ձեր Զաղարիկէն՝ Մարտիկէն և Շուշանիկէն, տարաժամ բաժնուելով ի նոցանէ և գալով այսր ի Պոլիս՝ առ ի հեծել ընդ ծանրակիր բեռամբք, ըզ-քուն ննջել զպանդխտութեան և զհաց ուտել զանկի գարձեալ զպանդխտու-թեան. զո՛ւր և ջանալ առ ի դարձ ի հայրենիս՝ միշտ յետս ընկրկելով ձեր քայլերն, հանգոյն երազատես թշուա-ռականին, որ ընդ վայր ջանայ քայլ մի առնուլ դէպ ի յառաջ՝ խուսափելոյ համար յանիր երևութից։ Այլ ձեր ո-տոխն՝ և՛ աստ և՛ անդ ի հայրենիս ձեր, իրակա՛ն է և առտնին, որ զձեզ հա-լածէ միշտ և դուք չէք կարող շար-ժել քայլ մի ոտին, և մեք տակաւին կը հարցափորձեմք զարմանօք՝ թէ է՞ր կը պանդխտի այսր Վանեցին, Մշեցին, Բաղիշեցին, Աշուշանցին, Արտամէտ-ցին, Տիվրիկցին և այլն. և զի ընդ է՞ր մնայ նա ատէն ամն բազումս՝ առանց իսկ մտաբերելոյ ի դարձ։

Այս հարցումն՝ անդէն գտանէ զիւր պատասխանին, երբ միանգամ խելամի մարդ ա՛յն բազմապիսի աւերիչ հարբա-տահարութեանց և անօրէնութեանց, որք ոչ օտարէն և ոչ օտարին կամիրբ այնպիսի կարծեցելոյն թելադրութեամ-բը կուգան դժբաղդ մերայնոց, և որք ամենայն իրաւամբք արդարացուցանեն Հոմերի սա առածն՝ եթէ

Տ՚ասպէլայն էրասան ֆիլ-
Հանէ է ը՝ ը՝ էրասանէն էլ-
(Իլ. Բ. տող 291)

Այո՛ և Հայաստանցի Հայն ամենայն իրաւունս ունի գաղթելոյ դդեհաբար, և մեք կարեմք պնդել՝ որ անիրաւած չլինիր նա բնաւ։ իսկ՝ եթէ ի սպառ չը վերադառնայ յիւր հայրենիս, մուա-նայ զիւր ոչխարն ու տաւարն, արօ-տքն ու հօտն, արտն ու սաղարթը, զիւր աղաջրի մանկտին և հանին, զիւր նորաստեր հարանը, զիւր ցանկալի մայ-րըն ու հայրն և թերևս զիւր հաւն ա-լեւոր և թշուառացեալ. զի ամենեքին սոքա անդիմադրելի հարկաւ միով ան-ջատեալ են ի միմեանց, և մա՛կ դարման կայ՝ որ կարէ ԹԵՐԵՒՍ սփոփել նոցա տարակաց և անկեաց կենցաղն, և է պանդիսուրիւն։ Պանդխտութի՛ւն, ա՛հ, քանի՞ տեսակ պանդխտութիւն եղկելի մահկանացուի մը համար, որ արդէն պանդուխտ մընէ ի կենցաղու-մըս, որ արդէն ուղեւոր է աշխարհի կենաց աղցաւոր ճանապարհին վերայ...։ Պանդո՛ւխտ Մուրատ, խնդրանօքդ ա-ւասիկ ձեռն ի գործ առնեմ յանդիմա-նել հայրենակցաց զպատճառս այսր ձեռնարկութեան, զորս դուն իսկ քեզէն յայտնեցեր ինձ մեծաւ մասամբ. այլ ներեսջի՛ր ինձ՝ որ ի սկզբան աստ գրութեանս՝ նախապէս մեր ցաւերն առաջի առնեմ քեզ, որպէս զի իմա-նաս թէ ի՞նչ է եղեր Պոլիս Հայոյն համար և ի՞նչ կը գործէ եղեր նա այն քաղաքամէջ, զոր դու յոսկի ե-րազիդ քում տեսեր յաճախ՝ մինչ չև տեսեալ էիր տիրապէս զմեզ և զՊո-լիսն իրական։

Սովորական ինչ եղած է աստ ի Պո-լիս գումարմանց մէջ մեծամեծս ճա-ռել ու ջարդել, օդոյն մէջ սուր շղա-ցուցանել, հանդիսից մէջ կիկերոնի բարբառը գլել կարծել՝ հոմ արածե-լով, սեղանոց վերայ բաժակներ պարա-պել վասն կենաց այս ինչ կամ այն ինչ հասարակաստեղծ մարդոյն, լրագրաց մէջ լայն ու խոշոր վերտառութիւններ, անպէտ վիճաբանութիւններ պարզել. պատմել թէ ի՞նչկը փոքան յեւրոպա։ Հիմա՛ յո՛ր անկեան՝ Պիզմարգ և Կոր-չագօֆ, Կլատսթըն և Իկնաթիէֆ, ի՞նչ կը վճռեն Պերլինի աշխարհաժո-ղովոյն բազմականք ու Եւրոպացի ի-մաստասէրք, որք սակայն սուղ ինչ յետոյ իւրանց խոստացածին և խօսա-ծին բոլորովին ընդդիմակը կը գործեն. յուզել թէ ի՞նչ է քնափութիւնն՝ ի՞նչ է քնայածութիւնն այնպիսի անփոյթ մարդկան մէջ, որք ամենեքին ի խոր քուն խորթան՝ ըստ իմաստից և ըստ զգացմանց. չափել վարսամին գեան, հիանալ Տոնաթին ներշնչուն դիմացը վերայ, թողուլ զերկիրը և յերկին թը-ռանիլ. քամահել իւրանց արուեստ-ակիցները. քարընդոտնել պաշտօնա-ւորներն. այս ինչ գեղջ կամ այն ինչ շգանակենուոյն խաշանութիւնն ու բարձրութիւնն և հովանին և չեմ յի-շեր որպիսի հրապոյրը նկարագրել, և հանճարեղի մոյ ասութեանն հետեւե-լով, որպէս թէ յաճուրդ ածել զայ-նոսիկ, թուշտուն ակնարկներ թռուց-ցանել. ծխաթոդութիւն քարոզել Սոկ-րատայ ոճով և ծխոյն մէջ խեղդուիլ ճիշդ գեղ (թիրեաքի) պարսկի մը պէս. չառնել ասել և առնել. չհայ-հոյել պատուիրել և հայհոյել. այբու-բէնի վէճ յուզել ու լեզուապայքար յա-բուցանել՝ առանց տակաւին Ճգնին ու Եղիշէն ընթեռնլոյ, առանց տակա-ւին այլանդակ սիալներ յանձնէ ի բաց հերքելոյ, առանց դեռ որոշած լինե-լոյ թէ միլլէ՞ն է բանաւորն՝ եթէ ընդ մէջն, Ցնաց ո՞րն է հարազատն՝ եթէ բաց աստին, ուստի՞ցն է բուն եթէ ուստին, և հետեւաբարն է հայկականը թէ ուստին կամ ուստի ևն և կամ ոռ-ով ևն. վերջապէս լրագրական երկրորդ Բաբելոն խառնաճաղանջ

---

(1) Հայրենասէր պանդուխտ Մշեցի, որ խնդրանօք գրեցաւ այս յօդուածս։

կրկիսին մէջ (բացառութեամբ անշուշտ՝ որք ճանաչեն ինքզինքին) դրտի և միան ճակատամարտ յարդարել, Աքիլլէս կամ Գողիաթ կարծիլ՝ սակայն ըստ ամենայնի թզկի չափ արութիւն չունենալով, և՝ հարցանել իրեանց անմտաբար թէ Բարի՞ն է ա՞ՀԷՆՈՆԸ, որոց նոր Զէնոն մի պարտ էր պատասխանել թէ Ո՛Չ։ Աւասիկ այսոքիկ են մեր պանուեալ ցաւերն, իմ սիրելի՛ հայրենակիցս, զորս միշտ կը յեղյեղեմ ի մտի, ընդ որս և վիշտ մեծ է իմ և ամենայն ճշմարիտ ազգասիրաց։ Աւասիկ այսոքիկ են մեր ամենօրեայ խորհրդածութիւնքն ու հրապարակային շահատակութիւնքն, որք մոռացուցանել տան կամ որովք մոռանալ հնարիմք մեր բուն վշտերը, մեր ճշմարիտ հիւանդութիւնները, մեր ընիկ լեզուն, մեր բժիշկն և ախտակրեալը, նոցա դեղն ու դարմանն՝ ապաքէն ցաւալի՛ են այսոքիկ, եղբա՛յր իմ անոյշ։

Եւ սակայն՝ ցաւալի են ասելով չէ պարտ վարկպարգի անցանել, հա՛յրենակից, ցաւն արտասուօք չբուժիր, հիւանդին վերայ ողբալն ու սգալն ոչինչ զօրէ նմին յապաքինել. պարտ է խորհել մանր և խնամով, պարտ է դարմանել զայն, որպէս դարմանեցինք յեղակարծ վտանգ մը, որ կոչիւր սոլ։ Այլ թողլով զայս այլում պատեհի և բաւական համարելով մեր այսքան ցաւոց ստորագրութիւնը քո ցաւոդդ՝ վիշտ թեթևացուց, անելու՝ դամք նկարագրել քո ցաւդ ալ և նորա դարմանն, որ յոյս մեծ ունիմք թէ արժանանայ հզօր բարեսիրաց ուշադրութեանը։

Ասացինք թէ դարմանեցինք սոլն. այո՛, դարմանեցինք այդ ատուածասաստ պատուհասն, այդ միւս ա՛յլ սրածութիւնն և ոչինչ նուազ քան զսրածութիւն մահաբար ճիւաղն։ Անհետացաւ արդ այդ ամէհի ուրուականն ի սահմանաց մերոց. ամենահնար Ցառաջախնամութիւնը բա՛ւ փորձեց այնու Հայոյն գթութեան և ազատաւի զգացումներն, հերի՛ք յանդիմանեց նա մեր պղերգութիւնն ու մեր շահուց անտեսութիւնն, այսօր Հայաստանի արտորայք Դեմոտրիեայ ատոք նուիրօք կը ծածանին ոսկեգոյն, որպէս լսեմք, դիւացին՝ յայսմ մասին՝ ուրախ է և ա՛լ նպաստ չեմ ուզեր եղբա՛ր, կը գոչէ առ Ինամող Ցանձնաժողովն Կոստանդինուպոլսոյ, որ միւս ա՛յլ Նախախնամութիւն մի եղև յերկրի։

Բայց՝ Հայաստանցին ա՛յլ դարևոր ցաւ մը ունի, որ ցարդ ոչ ուրուք ուշադրութեանն արժանի եղև. այդ ցաւն անօրէն, Քարայիպցի, անխղճ Բէլիցոնցիներուն բռնապետական լուծն է, որ ամեն օր ամեն ժամ ծանրանայ խեղճ պանդխտաց վերայ։ Կէս մի արուեստից չգոյութենէն, կէս մը անյաջողութեանց երեսէն և միւս կէս մըն ալ՝ որ ցաւալին է՝ յելուզակաց աւարառութիւններէն, կարիճ դառուացիք, խօսեցեալ պատանիք, որոց թիւը 60000ի հասանէ կասեն, խումբ խումբ այսր կը խուժեն՝ իւրեանց ընտանեաց անհրաժարելի կարիքն հոգալոյ համար, և կրելով այն ամեն չարշարանքը, զորս այսպիսի նժդեհութիւն մը անպատառ յառաջ կը բերէ, ամերէ յետոյ դառնան ի հայրենիս՝ ոչինչ ի ձեռս բերած, ոչ ինչ շահած, բաբէ՛ և ոչինչ ունելով ընդ իւրեանս . . . ։ Ցառաջին ամէ պանդխտութեանն սկսեալ՝ անօրէն բօլիցայիք ստիպեն սոցա ընտանիքն ստակ առնուլ վաշխով և 1 Օսմ. ոսկին 170 դրշ. ի հաշուով վճարելով նոցին առ իպէտս՝ կառնուն փոխարէն ի դրաւ պարտապանին գրեթէ բոլոր երկիրն ու բերքը, որոց արդեանց ամենամեծ մասն իւրեանց պատկանի, և զորս իւրացուցանեն ըստ ամենայնի, կառնուն փոխարէն 10—15 առ հարիւր տոկոս վասն միոյ կամ երկուց ամսոց, կառնուն փոխարէն և մուրհակ մի պարտուց, յորում՝ նշանակեալ պարտքն իւրեանց Պոլսոյ մարդը պարտի վճարել ստ Օսմ ոսկին 110 դրշի վերայ՝ հանդերձ տոկոսեօք յետ երկուց կամ երից մսաց անցանելոյ։ Մտածէ՛, ընթերցո՛ղդ իմ, հարիւր տասն դրշի մէջ 60 դրշի առ ի վաշխ տարբերութի՛ւն, որպիսի անդթութիւն, Աստուա՛ծ իմ, և այս ուստի՞, քանի մը կրեսոս ՀԱՑ ԸՐԴՈՅՆԵՐԷ, որք իւրեանց ապահով արուեստ մի դարձուցած են մամոնայի այս մենավաճառ չարաշահութիւնը (հրամքեւոր) և որք դիւացւոյն դրանէն չեն հեռանար՝ մինչև որ դրամին ի վաչխ չտան նոցա այս գաղանային պայմանօք։ Վա՛յ է եկեր է սյն դեղջկին գլխոյն, որոյ պանդուխտ այրը կամ պաշտպանը չվճարէ զայս զբրամն ի Պոլիս ի պայմանեալ ժամանակի. ծառայ պահող Պոլսեցիք քաջիկ իմանան զայս կեանք, քանզի նոքա դիտեն թէ ի՞նչ ասել կամին իւրեանց սպասաւորք՝ երբ երկու կամ երեք ամիսք միանգամ դան պաղատանել իւրեանց ետթէ —Այլիս տի՛ւ, Աղէ՛ս, բոլիս է եկել մէմէքէթից— և իմ Մուրա՛ն գանգատանօք կողբայ ինձ հանապազօր՝ թէ այս դրութիւնն զմեզ ի մոխիր դարձուցանէ, և երբ յետ բազում ժամանակաց՝ ի հայրենիս դառնամք, տեսանեմք մեր տունն աւերեալ, մեր դրամն ու ախոռն հրձիգ եղեալ, մեր այծն ու կովն անհետացեալ, մեր արտն ընդ օտար ձեռօք, մեր հայրն ու մայրը, մեր ամուսինն և մեր մանկտին աղքատացեալ և կամ թերևս մեռեալ, ոմն յերեսաց վաշխառուին, ա՛յլն յաւազակաց, մին առ քաղցի, միւսն առ ահի և ամենեքին առ ընտանի զրկահարութեան։ Ա՜հ, և յայնժամ քանի՞ երանիս տամք մեր նշդեհակցացն, որք չեն դարձած ի Պոլսոյ, քանի՞ վայս մեզ, որոց աչաց դիպին ամենուրեք՝ փոխան կարօտելոյն համբուրից՝ այս գժոխատիպ տեսարաններն այս աւերքն, և որոց քաղցրագոյն էր արդեօք բաց դերեզման մի դտանել պեղեալ, ողջ ողջ սուղիլ անդրէն՝ քան կեալ այսպէս ամենօրեայ գժնդակ մահուամբ։ —Այսպէս ասէր ինձ մերթ Մուրատ, և արտասուէր ինք և արտասուէի ես . . . ։

Սակայն չի՞ք արդեօք դարման։ Եւ է՞ր ոչ, էր լքանել այսպէս գիւղացին անպաշտպան և թողուլ զայն՝ որ Դանաւոսի չարաբաստիկ դստերց նման ծակ կարասն զցայդ և զցերէկ լցուցանել ծգնի զուր և փայրապար։ Զայս դարման Ամենապաշտպան Ս. Պսարիարք Հօր ուշադրութեանն յանձնելէ յետոյ՝ դամք մեք ևս խոնարհաբար մեր գոյն առաջարկութիւնը ներկայացուցանել ամեն զդայուն Հայոց՝ յուսալով որ բարձի թողի չլինի, որպէս եղև ասսով յառաջ Պատ. Հ. Մագպուլեանի ազգօգուտ առաջարկութիւնը քանզի այս առաւել հարկաւոր է և ա՛յնչափ արագ պարտ է տնօրինել, որչափ զի այս վտանգ ըստ ամենայ վերջայէս ամեն յուսոյ և լուսոյ գուռն խնալ առաջի Հայաստանեայց։ Պարտ է գործել և գործել շտապ։

Պէտք է որ Սովելոյ խնամատար Ցանձնախումբն կամ (եթէ նա բաւական խնդեալ է) ա՛յլ մասնախումբ մի՝ գլուխ ունելով իւր զԱրհիպատիւ դիտապետն Ներսէս՝ խորհի պարապով այս ներքին թշուառութեանց և նոցին բարձման վերայ, հաստատէ ազգային ապահովութեան դրամատուն մի, արդարաձիր արկղ մի, պաշտօնակալներ կարգէ Հայաստանի զանազան քաղաքաց՝ մանաւանդ գիւղօրէից մէջ առ ի քննել և տեղեկանալ բնակաց պիտոյքը, պարտապանից անիրաւ պահանջքը սանձահարելով, և այսուհետև ինքն ինքեան տայ նոցա գիւրևորն գրամ՝ արդար և չափաւոր տոկոսեօք, որոց արդեամբքը գուցէ կարելի լինի ա՛յլ ազգօգուտ ձեռնարկութիւններ ի գլուխ հանել։

Պէտք չէ՝ բնաւ դանդաղել առ այս, զի այս կենաց է խնդիր՝ եթէ մանր քնի, զի հայի է խնդիրն և . . . ։ Հայաստանի Հայն բարոյապէս և մանաւանդ նիւթապէս օր աւուր սպառելոյ վտանգին մէջ է, և մեք տակաւին՝ բաղմոցի՛ դատաւորք՝ կաղաղակեմք թէ զի՞ է զի կը գաղթին նոքա, է՞ր չեն կամիր երդանիկ (՝) ապրիլ ի հարրենիս իւրեանց, և կը պանդխտին այսր՝ սպառելով իւրեանց սերունդը, մաշելով և իւրեանց կեանքը։ Ուսմանց և գիտութեանց ի Հայաստան տարածումն՝ որչափ որ ալ կողմնակի տեսութեամբք օգտակար համարի Հայոյն համար՝ երկրորդական է սակայն դարձեալ այս խնդրոյն նայելով, որ բնա՛ւ չէ դիտուած կարեմք ասել. ա՛յո՝ երկրորդական է, քանզի Հայաստանի Հայն այսօր կը տառապի ոչ վասն զի տգէտ է, այլ՝ վասն զի չէ՝ պաշտպանեալ, չէ՝ առաջնորդեալ խոհուն և ազգասէր հարուստներէ, և այսու դատողութեամբ՝ Պոլսոյ ամենատգէտ խաւարեալ արհեստաւորը՝ գերիրկանիկ է արդարև իւր գիւղին մէջ ուսումնական կարծեցեալ բայց և զբրկահարեալ գեղջկին քով. զի նա ունի իւր շահապը (քեահեա), իւր առարական օրէններն, իւր արուեստաւորական խորհրդարանն (լընճա), որք յայատանի կացուցանեն իւր իրաւունքն, և որովք անիրաւ ինչ չգործիր իւր պարտուցն ու պահանջիցը մէջ, ուր գեղջկին մէջ զրկահարեալ միւր հարուստ հայրենակցացն, յիր վաշխառուէն, յիր իսկ բնակակցէն, չդիտէ առնել այլ ինչ՝ բայց Եբրայեցւոյն պէս «ա՛խ Աստուած» պօռալ տարտնջելով. քանզի հարուստ բոլիցահին կամքն է նմա օրէնք և իրաւունք, այց սրտից մէջ չկայ այնչափ գթոյ ըզգացմունք, որչափ ամուլ ատանց մէջ կաթն. և ո՞ւմ բողոքել, որո՞ւմ բանալ իւր սիրտը։

Դարմա՛ն այս է միտկ, զոր պարտ է վաղ ընդ փոյթ յարդիւնս ածել, եթէ կամին Պոլսեցիք իւրեանց խեղճ դաւառացւոց նուազ վշտակրութիւնն և եթէ բաւական է այսչափ բացատրութիւնը, զոր ոչ նուազ ցաւօք սրտի հրապարակեց

Ց. Գ. ՄԸՐՄԸՐԵԱՆ

2/14 Յուլիսի 1881

Կ. Պոլիս

ԷՄԱՆԷԹԼ ԽԻՑԱՆԷԹ

—

Հինգշաբթի աւուր Թերզիմանը Լիֆէֆոլի մէջ պատմուած եղելութիւններով տեսանք թէ, Ա գապեան վարժարանի Մեծապատիւ դաստիարակը ի՞նչպէս փոխեց վարժարանի նախկին նպատակը ու կերպարանքը իւր անորժակին յարմարցնելու։ Հիմայ պիտի խօսիմ մի անիրիզեն և ապօրինաւոր և դաղտնի միջոցի վրայօք, զոր նա գործածեց դրամ ձեռք անցնելու համար։

Վարժարանը բանալուն հետ անմիջապէս տնօրէն Փանոսեան էֆէնտի երկու որք աղջկունք կը տանի և գիշերօթիկ կընէ զանոնք, դպրոցը ձեղի համար բացի ընելով, ինչպէս ուրիշ առթիւ յիշած ենք։ Դեռ նոր իրեն յանձնուած գումարն ի՞նչ ըրաւ չես գիտեր, դպրոցս նոր է, դրամ չկայ կըսէ։ Այս երկու որքք իբր նորա ընտանիքը թէ վարժուհիի պաշտօն վարելով, և թէ գիշեր ցերեկ կարկարելով ձրիապէս կաշխատին, նոյն ատեն նա իբր մէկուն քառար և միւսին ապագայ այր և ցիկանս պաշտպան՝ բոլոր աղգականացմէ նոցա յարաբերութիւնները և կապերը կտրել կուտայ, այնպէս որ անգամ մը թաներնէն բռնելով բռնի կը տանի, մօրեղբօր և մեծ մօր երեսը յաւիտեան չցուցնելու պայմանաւ։ Օր մը այս ի հօրէ և ի մօրէ որբերէն մէկուն դրամն ալ կ'իւրացնէ ազգականաց դէմ բռնանալով, իսկ ուրիշ աչակերտուհեաց ոսկի ժամացոյցներ ևն. կընծայէ որ որբ չեն, թերևս նոյն դրամով ծախու առնուած։

Արդ՝ հոս յիշեալ դրամին և փեսացու Փանոսեան էֆէնտիի այս ըրած ճարպիկութեան պատմութիւնն ընենք։ Յիշեալ աղջիկան և նորա քրոջ դրամն ի մի գումար ցոյն պարտիզպանի մը յանձնուած էր տոկոսով։ Ես մեծ դժուարութեամբ՝ պարտիզպանին ձեռքէն այդ գումարն վրկեցի։ Ամբողջ դրամը սեղանաւոր Թաշճեան Սարգիս էֆ.ի քովն երորմէ որբերն քանի մը ոսկի տոկոս կընդունէին ամսէ ամիս։ Շըմէնտրֆէռի արժէթուղթ չենք առներ ասով։ Մէկ դրաւի դէմ աւելի շահաւոր փոխ կուզէ, չենք տար։ Նոցա հարանութեան առ ձեռն պատրաստ մնալու համար։ Մեծ քոյրը արդարև ամուսնանալով իւր բաժինը կառնէ Գալով դաստիարակ փեսացուի քով մնացող որբի բաժնին, օր մը կը լսենք որ Սարգիս էֆէնտիի քովն ամբողջ այս դրամն և ժամանակ մ'ի վեր համբարեր է, որուն վրայօք, ո՛չ մեծ քոյրը, ո՛չ մեծ մայրը, ո՛չ մօրաքոյրը և ո՛չ մօրեղբայրները բնաւ տեղեկութիւն չունին։ Ես կը կասկածիմ թէ փեսացու դաստիարակն առած լինի. ազգականները բաւական կը նեղեն աղջիկը դրամին տեղն յայտնել. մօրաքոյրը կը հարցընէ, նա պատասխան չտար, բան չյայտներ դրամին վրայօք, որ չը տիսաեցնէ իւր էֆէնտին. Լիֆէնտիին կը հարցնէ, և անպատճառ պիտի ստիպեմ կըսէ աչքովս մօրաքոյրը, ոսկի՞ դրամ է, մուրհա՞կ է, Շըմէնտրֆէռ է ի՞նչ է։ Իսկ նա, իբր դրամին ալ և ամեն բանի օրինաւոր տերը բռնաւորական պատասխան կուտայ անորոշ բառերով զրամին և ոչ մի հետքը ցուցնելով։ Սարգիս էֆէնտի՝ աղջիկն առաւ կըսէ, այս բանը առեղծուած մը կը մնայ։ Իսկ ժամանակ անցնելով կը պարզուի այսպէս։

Ապագայ փեսացու Փանոսեան էֆէնտի (ինչպէս բոլոր աչակերտուհիք կը հաւատան) կըսէ որբին օր մը. գնա՝ Սարգիս էֆէնտիէն ստակին փոխարէն Շըմէնտիֆէռ ուզէ և ինձ բերէ։ Իսկոյն այս հրամանը կը կատարուի առանց դրամը յանձնող ազգականաց հարցուելու։ Փանոսեան էֆէնտիի հարցուած ատեն պատասխան չը տալուն պատճառն այն է եղեր որ իրեն քով ոչ Շըմէնտրֆէռ մնացեր է և ոչ ստակ որ պէս դիցուցնէ. նաև թէ որ իմ պարաքքս է ըսէ, մուրհակ պիտի ուղուէր կը պարզուի ևս թէ, ինչո՞ մինչև իսկ ինձի իմացնել չուզեց, որ այնքան աշխատեցայ ըս կիզբը դրամը փրկելու, հարկաւ ես չպիտի հաճէի անոր տալ։ Անգամ մը աղջկան նամակ ալ գրած է, որ կը կենայ, սաստիկ պատուիրելով անոր որ, չըլլայ թէ մարդ իմանայ դրամն իր քով լինելը։ Ես չըսի չէ այն ատենները որ նա առած է դրամը, և երբէք չպիտի հաստատեմ։ Այնուհետև Սարկայն պատասխան առի թէ՝ Մեղ՝ յայտնի է որ բան մը պիտի ընէ, եթէ ո՛չ մեզ այսպէս կը չեխէ՞ վռընտելու պէս. եթէ ոչ՝ պարքս է ըսելով թէմէսիք մի չ'տար, կամ Շըմէնտրֆէռը չը ցուցներ մի. դուն կը տեսնես հաքը, երկուքն ալ չատ աղէկ պիտի ըլլան։ Ես Աստուած տայ ըսի, բայց այս պատճառաւ 7—8 տարիէ վեր տպարանը գացած չէի մինչև քանի մը շաբաթ առաջ, աղջկան մի ազգականին հետ այս նիւթերուն վրայ խօսակցելու։ Մօրեղբայրը կը բարկանայ, որ երկար ատեն աշխատեր էր պարտիզպանէն դրամն ազատելու, որուն պատճառաւ քիչ մնաց որ բանտը դրուեր։ Դամանտօին ըստակը չէ այս կըսէ, այլ որբ աղջկան մը դրամն է. ոճրագործութիւն է այս, դնա խօսէ կըսեմ փեսայ էֆէնտիդ, խեղճը չհամարձակիր, խորհելով որ բան մի եղեր է, չըլլայ թէ նա բարկանալով խոստմունքէն դառնայ և աղջկան վնաս ծագի։ Խեղճ ծերունին մեծ մայրը տրտմութենէն կը հիւանդանայ։ Փանոսեան էֆէնտի կուչացնէ հարանիքը. ինձի վստահ չես մի ըսելով կը յանդիմանէ, կը լացնէ աղջիկը ատեն ատեն. զոր աչակերտուհիք կը տեսնեն վարժարանին մէջ ի գայթակղութիւն։

Ուրիշ պատուաւոր անձինք կը գտնուին օրիորդին հետ ամուսնանալու, սակայն մեր բռնաւոր էֆէնտին ասանկ բան մը ոչ կը թողու, ոչ դրամ կայ, ոչ պաշտպան որ հարկ եղած դրամը ծախսեն։ Փեսացուն դրամն առնելէն ետեւ ուրիշ կերպով կը վարուի։ Մեռած քոյրը որ դպրոցի բացման ատեն աշխատեր էր, անօգնական կուգայ դուրսէն որբ զաւակով մը, քեռայր Փանոսեան էֆէնտի ո՛չ վարժարանի մէջ կընդունի զնա և ոչ առած ստակէն կուտայ, երկուքն ալ կը լացնէ։

Զերկարելով՝ քանի անգամ որ անհրաժեշտ դրամ պէտք կըլլայ, մեր էֆէնտին գումը գոցելով, խեղճ ազգականները մինչև ցմահ արտասուել տալով ոչ մայր ստակէն և ոչ տոկոսէն չտալէն զատ որոշ խօսք չըներ ստակին վրայօք, կարճ կը խօսի և իշխանութեամբ, «սիղին ագլընը երմէզ» կըսէ։

Վերջապէս վարժարանն անակնկալ ցրուելով, դրամին տէր որբը, որպէս թէ անհնար լինելով փեսին մօրը հետ բնակելու, միւս աչակերտաց հետ դուրս հանուելէն ետեւ, հիմայ խեղճը իւր ապրուստին ևս կարօտ իյնալով երբ դրամը կը խնդրէ մեր փեսացուէն, վերնանձնութիւնդ կորսնցուցիր, խորութիւն կա՞յ մեր մէջ, թէ որ ստակդ տամ, պիտի հատցնես կը պատասխանէ։ Այսու ամենայնիւ մեր էֆէնտին իբր հին ուխտին հաւատարիմ օրիորդին ընակած առունը կը յաճախէ խնամ տանելու իւր ապագայ ընկերին, որովհետև օրիորդը թէպէտ առ այժմ նեղութիւն կը գաշէ ապագայ կնոջը պատճառաւ, սակայն իւր ապառնին դեռ անկասկած կը հաւատայ։ Բայց դուրսը սատանաներու կը հանդիպի հիմայ, որ կսկսին նորա մտացը մէջ որոմներ ցանել, թէ՝ փանոսեան էֆէնտիի իւր պարաքը վճարելուն և թէ՝ հին ուխտը կատարելու նը. կատմամբ։ Աւելցուր ասոր որ բնակարանէ, դաշնակէ և ամեն հանգստութենէ յանկարծ զրկեալ, ստակի համար չարաթը եօթը անգամ ընդունայն իրսի խանը կերթևեկէ, կուլայ, կը մտածէ, ուրիշներէ փոքր փոխարութիւններ կընէ, բոլոր ասոնցմով 12 տարուան վատահութիւնը կսկսի խախտիլ։ Կարճ խօսքով կը յայտնուի վերջապէս որ Ագապեան վարժարանի (փեսացու ճանչցուած) պահապան տնօրէնը այնքան այր մարդոցմէ 7000 ոսկի դրամ փրցնելէն չը յագենալով, ամեն բանէ զրկելէն ետեւ դասով մը դրամէն ալ զրկեր է եղեր այս որբ աղջիկը, որուն 12 երկար տարիներ հաւատարիմ սպասելուն և ամենայն ինչ նորա համար զոհ ընելուն պատմութիւնն տրդարև ոգանչելի է եթէ ի գիր առնուի։ Էֆէնտիին համար ունեցած համակրութիւն, թափած արտասուքները, երբոր նա դժուարութիւն, հակառակութիւն և առներքի տերերուն երեսէն նեղութիւն կը կրէր, կը բանբասուէր, կը հիւանդանար, ասոնց հետ մէկտեղ վարժարանը իւր տունը համարելով հոն պարապ մխողութիւն չըլլալու համար վարժարանի ծախուց վերատեսչութիւն ընել, խնայողութեան համար դասատուութիւն ընել, ազգականաց նախատանքին համբերելով զոնսկռներու երթալ ևն. ասոնք ոչ ամենևին կամքեն փանոսեան էֆէնտիի սիրը։ Որք օրիորդը այս բոլոր ծառայութիւններն ընելով 12 տարի իւր օգտակարութիւնը գործածելէն և դրամը կորսնցնելէն ետև ողջ մնացած ազգականացը վրայ բարձիթողի ձգուելով նոցա յանդիմանութիւնները կրելը արդարև դառն վիճակ մ'ունենալ է, վիճակ մը՝ որ Ագապեանի տնօրէնը նորա համար պատրաստեր է եղեր ծածուկ պահելով իրմէն դաւով նորա քանի մը ոսկին ձեռք ձգելու համար։

Արդեօք չմտաբերեր որ Օգսէն էֆէնտի և Սամաթիոյ թաղականք դաղտնիքի մը համար զինքը նեղը ձգած և Պատրիարքարանի Գաբուքեահեսիի ձեռօք իրեն դէմ դերասագիր տրուած ատեն, եթէ այս օրիորդը իւր սեռին մէջ հաղուագիւտ արութեամբ ժամանակաւոր անպատուութիւն մը յանձն չառներ և վեհանձն լռութիւն մը չպահէր, ինք կարող չը պիտի լինէր այս խաղերը թաղալ հրապարակի մէջ նոցա հետ։ Այս ի՞նչ ատիճան մատնութիւն է օրիորդի մը սքանչելի վստահութեան դէմ. կեցցէ՛ փանոսեան, և ի՞նչ ատիճան նմանութիւն է։

Ահաւասիկ ստակ չտար ըսուած ժողովուրդին 7000 լիրան և ասոր փոխարէն մեր հատուցած արդիւնքը՝ որ է, դրամը մեր հաճոյից համար սպառել, և ժողովուրդին դատերց պատուոյն նախատինք բերել աշխարհի առջև։

Գալ անգամ պիտի խօսիմ ետքէն ի յայտ եկող ուրիշ ոճրագործութեան մի վրայ, նշանաւոր եղած սա պարագայով որ նորա հեղինակը մեկ կողմանէ 12 տարի չէ դադրեր գործադրելէ մայրաքաղաքիս մէջտեղը և հասարակաց առջև, իսկ միւս կողմանէ ճակատամարտեր է եկեղեցական, թաղական և նոյն իսկ քաղաքական իշխանութեանց դէմ, նոյն ժամանակ պէտք եղած ծախսը քեզմէ ինձմէ և միւսէն հայթայթելով։

(Շարունակելի)

Տէր. Կ. Գալուստեան

ՄԻԻԹԼԷՖԷՐՐԻԳԱ.

Ուշեարլուիկինէ ֆէնտրէ, թոքիանէֆէ մուդիմ նաֆիա գօմիսիոնը ալիսի՝ Իզմիտ աէմիր եօլունուն Աստա բաղարրնա գատար թէմամտի թասավվուրունա միւսաիտ պէր բաբօրթօ թանզիմ իթմիշ տիր։

—

Իթթիհատ բօսթասը միւտիրի Վէթալիս էֆէնտի՝ Իզմիր բօսթա իտարէսինի թանզիմ ու թէրթիպ իթմէք իւզրէ կէչէն կիւն չէհրը մեղբիւրէ ազիմէթ իթմիշ տիր։

—

Իզմիրաէն խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, Ինկիլթերրա խարիճիյէ նազիրը լորտ կրանվիլ՝ Ինկիլիզ գոնսօլոսխանէսի վասէթասըյլա Իզմիրաէ վէ վիլայէթատէ մուգիմ Ինկիլիզ թէպասանա պիր թահրիրաթը ուղմուշիյէ իրսալ իտէրէք, պունտան պէօրլէ Ինկիլիզ թէպասընտան հէր քիմ հայտուտլարը էլինէ տիւշմէք ֆէլաքէթինէ օղրայաճագ օլուր իսկ, անրն թախլիսի իչիւն Ինկիլիզ հիւքիւմէթինին մէսուլ օլմայաճաղընը իչար էթմիշ տիր։

—

Թիֆլիսաէ մուդիմ Օսմանլը չէհպէնտէրի ֆէյզի պէյ՝ բէնչէնպիհ կիւնիւ Զարնա բօսթա վարբրյլա Տէրսաատէթէ մուվասլէթ իթմիշ տիր։

—

Պիր իքի հաֆթատան պէրու միւսաֆիրէթէն Տէրսաատէթաէ իդամէթ իթմէքաէ պունունան բրէնս տը Լիխթէնշթայն էվվէլքի կիւն Հէրլա նամ վարբրը մախսուսընա բաքիպէն, վէ Վարնայա միւթէվէճճիհէն պուրատան հարէքէթ իթմիշ տիր։

—

Սագըղ աֆէթզէտէկեանընըն խանէ գօմիսիոնը բէիսի մաժոր Թըրբէթը՝ Թօրլանըլտն իանէ ագէսինի թէքմիլէն միւհթաճիյնէ թէվզի իթմէք իւզրէ բէնչէնպիհ կիւնիւ պուրատան Սագըղա ազիմէթ իթմիշ տիր։

—

Ինկիլթերրա հարպիյէ նէզարէթի՝ պու սըրատա Գրպրրս տատանա պիր ալայ ասքէր իրսալինէ էլզէմ օլան թէտարիքաթըն իճրասը.յլա մէշղուլ պուլունմագտա իմիշ։

—

Աթինա կազէթալարընն պէյանընա կէօրէ, Գաթարատա պիր իսթիլալ զուհուր իտիւպ, ֆագաթ Ավ.թրիա հիւքիւմէթի՝ խարիճատ տույուլմագսըզը պունուն թէսքինինէ չալըշմագտա իմիշ։

—

Կէչէն բէնչէնպիհ կիւնիւ Զինկեանէնին պիրի իւսկիւտարտա Աթբազարընտա Անթիմոս նամընտա պիր պագդալա կիտէրէք, հէր նասըլսա արալարընտա պիր միւնազատ զուհուր իթմիշ օլմաղա, մէրգումէ Զինկեանէ պէլինտէն պիր պրչակ չը գարբպ պագդալըն սրրթընա սարլամըշ, վէ անիտէ թէլէֆ իթմիշ տիր։ Գաթիլը մէրգումախշ ու կիրիֆթ օլունմուշ տրը։

—

—Բարիզ կազէթալարընտա օգրն. տրղընա կէօրէ, ալֆրանկա յուլիսին 7ինճի կիւնու Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆ իլէ ժէնէրալ Սգօպէլէֆ Բարիզէ միւվասէլէթ իմմիշ տիր։

—Կէչէն ճումա կիւնու Միրքէճի իսկէլէսի ճիվարընտա թուքուզ Սալաճրգ իսկէլէսինէ տօղրու չէքիլէն, վէ օրատա սույա պաթը. ըրլան ի՛չ տիրէքլի Աւուլէն նամ կէմի՝ բէնճէչէնպիհ կիւնու սուտան չզգարըլըպ լիմանա չէքիլմիշ տիր։

—Վաֆինտա օգունտուղընա կէօրէ, պիր իսլամ գատընը էվգաֆ նէզարէթինէ Սուլթան Ահմէտ ճամիսինին գուպպէսի եարընմագ իչին քէնտի սերվէթինտէն քիւլի պիր մէպլաղ վէրմէյի թէքլիֆ իմմիշ իսէ տէ, նէզարէթըմիւշարիլէյհա՝ եագընտա ինչաթը մէգքիւրէյէ քէնտի թարաֆընտան իպթիտար ճիւնանաղընը պիլ պէեան, մէգզուրէ գատընդն պու թէքլիֆինի գապատի իմմիմիշ իմիշ։

—Մալիյէ նազրը բալա հազրէթլէրինն 3 եաղընտա մանիտուրմու հավուզա տիւշէրէք մաղիուզէն թէլէֆ օյտուղու եաղրմըշ իսէ տէ, իմմիյիմիշ թահգիգաթա կէօրէ, պօղուլան չօճուգ Ռուսումաթ էմինի էտիպ եֆէնտի հազրէթլէրինն թօրնու իմիշ։

—Սէլանիքտէն Թէսէմանը Հոֆֆէնտա եաղըլան պիր մէքթուպտա պէեան օյունտուղունա կէօրէ, քէօքրիյիս գազասընընն էքսէրկէթի նուֆուսընը թէչքիլ իտէն Պուլկարտան Արսօ նամընտա մէշհուր պիր հայտուտը պիր Պուլկար չէթէսի թէչքիլ իտէրէք իճրաի չեգավէթէ պաշլատըղը խապէր ալընմաղա, իւզէրէրինէ սէվգ օյունան ասքեր իլէ մէրգումֆ հայտուտ չէթէսի պէյնինտ պիր միւտարէպէ վուգու պուլուպ, հայտուտլարտան պէշի թէլէֆ վէ իւշիւ մէճրուհէն տէրտէսթ իտիլմիշ, վէ պունլար թահմը իսթիսթագա պլրտրգա, իշլէրինտէն պիրի՝ 3000 քիշիտէն միւրէքքէպ թէրթիպ իթտիքլերի գուվվէթէ հիւքիւմէթին իւզէրինէ եիւրիւմէք վէ կիթտիքճէ ճէմիյեթլերի. նի պէօյիթմէք թէշէպպիսինտե պուլունտուղլարընը իգրար իթմիշ օյմաղա, հիւքիւմէթի պիր թագըմ Պուլկար գօճա պաշըլարը վէ իխթիյար մէհիլերի աղալարընը պաղ ու կիրիֆի իտուպ թահմը իսթինթագա ալարագ պու թէշէպպիսէ մէտթալլերի օյտուղու թէպեերին իտէնկերինի Սէլանիք տիվանը հարպընա կէօնտերմիշ տիր։

—Թայմղտա օգունտուղունա կէօրէ, Պուլկար օրտուսունտա գուլանըլմագ իւզրէ Օտէսատան վարնայա 25,000 Պէրտան թիւֆէնկի կէօնտերիլմիշ տիր։

—Իմբէրաթօր իքինճի Ալէքսանտրը գաթիլէրինտէն օյուպ, համիյէ օյտուղու հասէպիյէ իտամը թէէխիր իտիլէն, վէ կէչէնէրտէ հապսխանէտէ եզիյէթլէ էօյտիրիկնէ տաիր պիր թէվաթուր չզգան ֆէսա Հէլֆման նամ գատընը հէնուզ պէրհայաթ օյտուղունա կէլը նամ կազէթանընն մուհարիրլերինտէն պիրի շահատէթ իմմէքտե տիր. զիրա մուհարիրը մումիլէյհ՝ մէրգումէ գատընը ավգաթը Մ. Ժէրոգ իլէ պէրապէր Բէթրօ-Բալլօ գալէսինէ կիտէրէք, մէգզուրէյի սըհհէթ վէ իսթիրահաթը թամմէտ կէօրմիշլէր տիր։

—Իշիտիկինէ կէօրէ, սըվաճը էտնաֆընտան պիր Ռում տելիգանլըսը չզգտան պէրու Պէշիքթաշտա պիր Ռում գըզը իլէ Նիշանլը օյուպ, մէգզուրէ գըզ արապրա մուարաղա չզգարըպ քէնտիսինի ալմագ իսթէմէտիյինի մէրգում տելիգանլըյա սէօյլէմէքտե վէ բէք չզգ նազ իլէ մէրգում տելիգանլըյը միւքտտեք իլլէմէքտե իմմիշ։ Գըզ կէչէնտե Մագրի քէօյինէ միւսաֆիրլիկե կիտիպ, օրատա պաղը քիմսէլէր թարաֆընտան իղֆալ օյունարագ եինէ մէրգումու իսթէմէմէեէ պաշլայընճա, տելիգանլընն սապրը թիւքէնէրէք, գըզըն պուլունտուղու խանէնին ճիվարընտա պիր խանէտե կիզլէնիպ նիշանլըսընն հարեքէթինի կիզլիտէն թէճասիս իթմէեէ պաշլամըշ. մերգումէ գըզ կէճէ սաաթ իբի իչ բատտէլէրինտե միւսաֆիր օյտուղու խանէնին գաբուսու էօնիւնտե եալընընշճա կէգինիր իքէն, տելիգանլը սագլանմըշ օյտուղու խանէտէն չզգարագ եանընա կիտիպ, վէ քէնտիսինի իսթէեիպ իսթէմէտիյինի սօրուպ վէ մէգզուրէնին խայր ճէվապընը ալմասը իւզէրինէ, պէլինտէն պիր գամա չզգարարագ նըշանլըսընը իչ եէրինտէն եարալալրպ ֆիրար իթմիշ տիր։ Գըզըն եարալարը զարարսըզճա իմմիշ։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

4 յուլիս ճումա էրթէսի սապահ սաաթ 3

Շու էնտատէ կէրէք Էվրոբա բիացալարընտա վէ կէրէք Գալաթա բիացասընտա էսհամը Օսմանիյէ իւզէրինտէ մուամէլաթը սարրաֆիյէ տուրկուն պիր հալտէ օյտուղու կէօրիւմէքտէ տիր,

Ռումումուն նազարը տիգգաթը՝ եագընտա միւպաէրէթի օյունճագ միւքեալէմաթ իւզէրինէէլպ օյունմուշընը,

Շիմտի տայինլէրիմիզ վէքիլէրի պէյնինտէ պիր իթթիֆագը թամմըն մէվճուտիյէթի հըսս օյունմագտա իսէ տէ, տայինլէրիմիզ վէքիլէրի թարաֆընտան հիւքիւմէթը Սէնիյէէ թէքլիֆ օյունճագ թէտապիրին նէ սուրէթլէ իթթիֆազ օյունճաղը վէ գապուլ օյունուպ օյունմայճաղը մէսէլէլերի եղհանը ամմէյի իշղալ իթմէքտե տիր։ Զիրա շու սօն սէնէլէրտե տայինլերիմիզ թարաֆընտան տէֆթալէ արզ օյունան թէքէպիֆին բէք չօղու մաթլուպէ մուվաֆֆագ կէօրիւմէմիկի, վէ պազէն թարաֆէյնտէն պիր կէօնա մուվաֆֆագրյէթ հուսուլէ կէմիշ իքէն եէնէ ֆէկէքլատէ մէվանի զուհուր իթտիկի հէր քէսին խաթրընտա օյուպ, պու տէֆթա տախի օրթալըղտա պիր վագթտան պէրու տէվերան իտէն շայիալէր էմնիյէթը թամմէ իլէ թէլագը օյունմամագտա տրը. մամաֆիհի շու պուհրանը սիյասի էնտասրնտա էսհամը Օսմանիյէնին պէշլէ տօլկունն ֆիյաթտա պուլունմասը՝ հալէա եվրոբա սարրաֆանընն քէնտի սէնաթլարընա մախսուս թէտապիրին սէմէրէսի ատտ օյունմագտա տրը,

Մալիյէմիզին տէրքեար օյան մուէյիս հալի հալէա տէվամ իթմէքտե տիր։ Կէչէն սէնէ վիլայաթ խազինէլերինէ չէքիլէն հէվալէլերին 100 ղրշ 50 ղրշ. բատտէլերինտէ սաթըլմագտա իքէն, պու սէնէ 100 ղրշը 25 ղրշա գատար սաթըլմագտա օյուտղու կէօրիւմէքտե տիր։ Իսհամ գուբանընը վէ միսիթէլին խազինէ թահվիլաթը պու գապլիտէն օյուպ 20—25 ղրշա բիացատա ֆիրուխթ օյունմագտա տրը։ Շու հալ՝ տախիլի մուամէլաթը սարրաֆիյէմիզին վէ պուխրանը մալիմիզին նէ բատտէլէրտե պուլունտուղունու իմմ իթմէքտե տիր։

ՊՕՐՍԱ

Իւշ տէօրթ կիւնտէն պէրու էսհամը ումումիյէ 17 ղրշ. վէ 17 ղրշ. 10 բարա արասընտա կէզմէքտե տիր. վէ պու ճիզի թէպէտտիւլի ֆիյաթ տախի եինէ իվրոբատան ալընան թէլէկրաֆլար եիւզիւնտէն վուգուա կէլմէքտե վէ պինապէրին հալէա բիացմըզտա թէրէտտիւտ հիւքմ իթմէքտե տիր։

Հէլէ էսհամը սայիրէի Օսմանիյէ իւզէրինէ նատիրէն մուամէլէ իսթրա օյունմագտա տրը։

ԹՐԱՄՎԱՑ ՍԷՀԻՄԼԷՐԻ

Շիրքեթի մէգքիւրէնին խաթլարը թէմմտիտ օյունմասը հագգընտա իրատէի Շահանէնին սուտտը պույրուլտուղընտան պէրու Թրամվայ էսհամը արանըլմագտա տրը, վէ թէրագգիի ֆիյաթ իթմէքտե օյուպ տինքի կիւն 4 լիրա 20 ղրուշա գատար արանըլմըշ տրը։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Ա.Թ.Ա.Ս Հ.Ա.Վ.Ս

Օրան 15 յուլիս

Միրալայ Պրիմէթիէր՝ այլն 13 ինտե ճէնուպտ տօղրու ֆիրար իթմէքտէ օյան Սի-Պու-Ամմանընն տիւմտար ասքէրինէ Այնքմէտիսա նամմահալտե վասլ օյմիշտըր. Տիւման՝ քէնտի էօլիս վէ եարալըլարընը պրագարագ տուրմագսըզընն միւթէմատիէն գաչմագտա տրը։

Ֆրանսըզ ասքէրի՝ քէմալը կերմի իլէ թաագիպինտե տեվամ իտիյօր. Սի-Պու-Ամմանընն գուվվէթի՝ 1500 սիւարի իլէ 1200 բիրատե ասքէրինտէն իպարէթ թասմին օյունմագտա տրը։

Օրան 15 յուլիս

Պու—Ամմա՝ այլն 13իւնեիւ կիւնքի մուհարէպէտե 70 թէլէֆաթ վերմիշ տիր. այլն 14իւնեիւ կիւնու միրալայ Պրիմիթիերին թաագիպինտէն գաչմըշ տրը։

Բարիզ 15 յուլիս

Մէճլիսի մէպուսանընն ինթիխապաթը ումումիյէսի՝ կէլէճէք հոկտեմբերին Զսինտե իճրա օյունագագ տրը։

Թունուզ Պէյինին պաշ վէքիլի Մուսթաֆա բաշա վէ մայէթը մէվճուտէսի պու կիւն ագշամ իւսթիւ Թունուզա միւթէվճհիհէն հարեքէթ իթմիշլեր տիր։

Թունուզ 15 յուլիս

Պահրը սէֆիտին պըրհլը տօնանմասը՝ Սֆագս բիշկեահընտա տրրասիեր ուրզը իթտաթ իթմէք նիեեթինտե տիրլեր։

(Լէվանդ Հէրալտ մախսուս թէլէկրաֆ)

Պէրլին 16 յուլիս

Պու սապահ խապէր վերիլտիկինէ կէօրէ, օգոստոս 6տա Իշլտե Ալէմանիա վէ Ավսթրիա իմբէրաթօրլարը միւլագաթ իտէճէքլէր տիր։

Լօնտրա 16 յուլիս

Պու սապահ նէշր օյունան թէլէկրաֆլարա կէօրէ, բէհս կարֆիլտ էյիլէշմէքտե տիր։ Մահպուս կիթօ՝ պու ճինայէթի թէմամըլլա պիր նիյէթէ մէպնի օյտուղունու իգրար իթմիշ տիր։

Լօնտրա 15 յուլիս

Ֆիւն ագշամ՝ մէճլիսը մէպուսան՝ էնճիւմէն սուրէթիյէ իճթիմա իթտիկինտե, իրլանտա զըրաաթ նիզամնամէսինին պաղը պէնտերինի թէտգիգ իթմէքլէ մէշղուլ օյմուշ տրը։

Խայլի միւպահասալարտան սօնրա, հիճրէթ հագգընտա օյան 26ընճը պէնտ գապուլ օյունտու։

Իրլանտա մէպուսանընն իթտիկի շտատէթլի մուխալէֆէթ օտէ. ըէճէյէ վարտը քի, Մ. Կլատսթօնընն սապրը թիւքէնէրէք բուէսսայի մուխալիֆինի շէտտէն թէքտիր խլէմիշ տիր։

Լօնտրա 15 յուլիս

Քէթէտէն վիւրուտ իտուպ պու սապահ չըգան կազէթալարտա նէշր օյունան պիր թէլէկրաֆա նէզարէն, էյլուպ խան թրրէ նէհրի սահիրինտէ օյան էէմինտա խարաճ կիւզար օյան թրրէ չէհրինէ թէգարրուպ խլէմիշ տիր։

Թրրէ չէհրի՝ Ա.Ֆղանիսթան էմիրինին գուվվէթի քիւլիյէի ասքերիյէսի պուլունան կիրիսգ նամ մահալտէն 360 քիլօմէթրօ մէսաֆէ էօթէտե տիր։

ԻԼԱՆԱԹ

ԲԷՖ 20Գ ՔԻՄԷՍՆԷՅԻ

ՄԻՀԻԲԷՏՏԷՐ ԻՏԷՆ

ՎԷԼՎԷԼԷԼԻ ԽԱՕԹԱԼԸԳ

Պու խաթալըգ ճիւզի պիր միյտէ պօղուլզուղու իլէ պաշլար, լաքին էվկէր իպթիտատան միւհիմմէնիմէզ իսէ, նիհայէթ վիճուտը հէր թարաֆընա վէ պաշլըճա տալաղա գարա հիյէրէ վէ միճտեեէ վէ նիհայէթ պիհիսին էթ վէղլէրինէ սիրաէթ իտէր, վէ պու սուրէթլէ պու խաթալըղա միւպթէլա օյանլար միւտէթը էօմիրլէրինտէ մուզտարրպ օյուպ, էօլիմ անլէրի պու իզտիրապտէն գուրթարըր։ Էքսէրիս պու խաթալըգ էյի ֆարգ օյունմայրպ եանըլլուբ, լաքին չու սիվալար խրատ օյունտուգտա, մէգքիւր խասթալըղա միւպթէլա օյուպ օյունմատրը անլաշըլըբ. Թամամ իթտիքտէն սօնրա նէֆէս ալըպ վէրմէքտե միւշքիլաթ, զահմէթ վէ սըգընթը չէքէրմիսիհի։ Տէրինտէն պիր աղրը վէ պու աղրը իլէ պէրապէր տախի պիր եօրկունլուգ տույրմըսընը։ Կէօզլէր սարարբը՝ մը։ Սապահլարը տիլէրտե վէ տիր էթլէրինտե գաթը վէ եարընկան պիր նէմլիք վէ աղրզ տատսըզլըը վար մը։ Տիլ բալը՝ մը տրը։ Գապուրկալարտա վէ սըրթտա աղրը տույմրմըսընը։ Գարա ճիյէր պէօյիւմիշ կիպի սաղ թարաֆընընտա պիր թազեիգ վար մը։ Գապրզլըգ վա՞ր մը։ Ուֆուգի պիր վազիյէթտե եանի պօյլու պօյունա եաթմըշ օյուպ տա պիրտէն պիրե գալգարղընընդա, պիր նէվի պաշ տէօնմէք վէ կէօղլէր գամաշմագ կիպի չէյլէր օյո՞ւր մը։ Իտարա աշ մը տրը վէ բէ՞ք բէնգիլի տիր. իտարա թօրանը՞ր մը։ Թամամտան սօնրա՝ եէտիյինիզ տէրտիլ էքյի՞ր մի վէ կէյիրմէքլէր կէլի՞ր մի։ Սրգ սրգ եիւբէք չարբընթբը վուգու պուլը՞ր մու։ Պիթիւն պու էմարէլէր պիրտէն կէլէմէզլէր. լաքին պու տէհչէթլի խաթալըղը թէրագգիսինէ կէօրէ, մէգքիւր էմարէլէր խաթայա բէյտէրբէյ եզիյէթ վէրիրլեր։ Էկէր պու խաթալըգ պիր միւտտեթ իմթիտատ իտէր իսէ գուրու վէ կըճգալատրը պիր էօքսիրիւք հաբլ օյուր, վէ պիր ազ սօնրա պու էօքսիրիւքէ պաղլամ տա կէլիր։ Խաթալըգ բէք իլէրի վարմըշ օյուուղու թագտիրտէ, տէրի էսմէր վէ քիրլի կիպի պիր ըէնկալըբ, եէլլեր վէ սեաղլար սօղուր վէ նէմիլենիր։ Գարա ճիյէր իլէ տալագ բէյտէրբէյ խաթալանընճա, սրգը աղրլարը մէյտանա չզգար վէ պէրմիւթատ իճրա օյունան թէտավի պու սօն աղրլարը հիշ պիր թէէսիր իթմէզ։ Պու խաթալըգ ատի պիր մուալիճիլէ տէֆ օյունուր իսէ, իլք էմարէէլէր կէօրիւլինճէ տէրհալ պիր տիգգաթը թամմէ իլէ թէտավի իթմէք բէք էհէմմ տիր, վէ էկէր խաթալըգ էյիճէ քէօքլէշմիշ իսէ, իլթահ աշըվվէ հազմ ալէթլերի տէրեգատատար ասըլ իլանա տէվամ իթմէլի տիր։ Պու խաթալըղա գարա ճիյէր խաթալըղը նազարը յլա պագըլըպ, պու տէհչէթլի իլլէթ ալէյհինտէ էն էմին վէ էն միէսսիր իլաճ «Սեյնելէ Ղէֆֆարէ Ղէրօզլ» տրը։ Պու պիր թէրթիպի նէպաթի օյուպ, Ամերիգատա եարբլըբ վէ Լօնտրատա Ֆարինկթն Բատ Է. Գ. Նօ. 21տէ Ա. Ճ. Ուիթ թարաֆընտան սաթըլըբ։ Պու շիրուպ՝ սէպէպը հագիգինի վէ պիթթապ խասթալըղը տա քէօքինտէն տէֆ իտէր։

Սահիպ Ա. Ճ. Ուիթ

21 Ֆարթինկթն Բատ Լօնտրա Է. Գ.

Սթամպօլտա Եէնի Ճամի սօգաղընտա Մ. Տէլլա Սուտանընն էճզախանէսինտե վէ Պէյօղլուընուն ճատտէսինտե Մ. Գանցիգ պիրատէրլէրինին ինկիլիզ էճզախանէսինտե վէ Գալաթատա Եիւքսէք Գալտըրըմտա Մ. Վէլիցին էճզախանէսինտե վէ պիլհիմմէ սպէշար տիւքքեանլարընտա պուլունուր։

Թօրան վէ բէրաքէնտ միւպաեէթի իչլուն Գալաթատա Զապրթա գուրպինտե եիւքսէք Գալտըրըմտա Նօ. 95,7տէ Ումումի Ինկիլիզ Մաղազասընտա մէմուրը մախսուսը ԷՏՄՕՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ յա միւրաճաաթ իթմէլի տիր։

ՍԱԹԼԸԳ ԱՐՕԱ

Պէյօղլուընտա Ինկիլիզ սէրայը արգասընտա Գամէր-խաթուն մահալլէսինտե Գրլըճ սօգաղընտա 160 զըրա պիր արսա սաթլըգ օյտուղունտան, Թալիպ օյանլարը սաթպատամղա կէլմէլէրի իլան օյունուր։

ԷՄ. Ժ. ՄԷՐՃԱՆՕՖ

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ
ՀԱՃՕԲՈՒԼՈ ԽԱՆ Ն՝. 17

ՎԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՎՕՃՎՕՏԱ ՍՕԳԱՂԸ Ն՝. 13

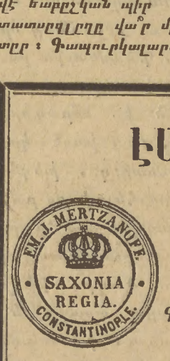

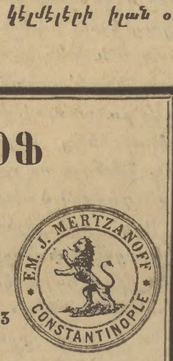

1881 սէնէսինտե քիչատ օյունմուշ նիմունէ օրմագլըղա չայան պիր մաղազա.

Ա.ԷԼ Մաֆոֆիա Բէյճ Մէրճանոֆ

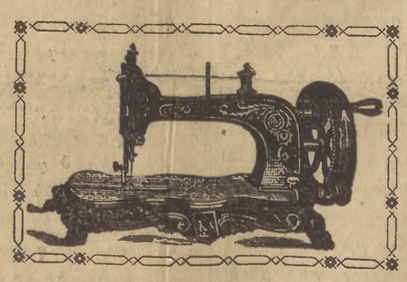

14 Ամէր

3 Դոլ.

Պալարտ մահարրէրէ թաճ գրարլա Դրարլա Ռէլճոսա տրը.

Էլ իլե իշլէր մաքինա.
Թէրգիճէ վէ գունտուրաճըճա մասայա տայիր վէ էսնաֆ ֆամիլեալար իշլուն մաքինա.
Եալընըզ աճէնցիեա ճօն վէ Գումբ. Մանչէսթէր.
Թալիմաթը մէճճանէն վէրիլիր.

Եալընըզ պու աճէնցիատա պուլընըր. Ժոս, Բէրքին վէ օղուլլարը ինկէլերի, վէ Ժ. Գլարքճըն վէ Գումբանիասը տալիչ Թիրէլերի.
Հէր ուսուլէ Թէպտիլի իշլուն բարչալար վար տրը.
Թամիր տախի իտիլիր։

ԻՏԱԼԻԷԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ ՎԱԲՈՐԼԱՐԸՆԸՆ

ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԷՔԷԹԼԷՐԻ

Իրդ— 1881 սէնէսի Յ—լիսի 1ինճի լրընկնէլ կէնդէրտէ էրիդրէն.

—

ԱՏԱԼԱՐ ԹԱՐԻԳԻ

ԵԷՎՄԻՑԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Ադրատ սապանլարը տեսբէրէյ

Սբ. Տէ.

11 30 Պ. Ատատան, Հէյպ, Պուրկազ, Գընալը։

11 45 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ա. Հէյպ։

(Պէօյիւք Ատատան սաաթ 12. 30)

1 30 Պ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը։

7 30 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ատա Հէյպէլի, Պուրկ. Գընալը, Գատրքէօյ։

(Պէօյիւք Ատատան սաաթ 8. 15)

ՔԻՆԻՆԷՐԻՆ ԱԴՐԱՏ ՀԱՆԴԻՊ

Սբ. Տէ.

2 Գատրքէօյ, Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք։

8 45 Գընալը, Պուր, Հէյպ, Պ. Ա.

9 45 Հէյպ, Պ. Ա, Գարթալ, Բէնտիք.

10 45 Գընալը, Պուր, Հէյպէլի Պ. Ա.

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Ատրատ Քէօքիւյ

Սբ. Տէ.

11 Պէօյիւք Ատա, Հէյպէլի, Քէօրիւ։

11 30 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ա, Հէյպ, Պուրկ, Գընալը։

7 30 Պ. Ա, Հէյպէլի, Պուր, Գընալը.

8 45 Բէնտիք, Գարթալ, Պ. Ա. Հէյպէլի Պուրկ, Գընալը, Գատրքէօյ։

(Պէօյիւք Ատատան սաաթ 9. 30)

ՔԻՆԻՆԷՐԻՆ Ատրատ

Սբ. Տէ.

1 30 Գատրքէօյ Գընալը, Պուր, Հէյպէլի, Պ. Ա. Գարթալ, Բէնտիք.

2 30 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ա.

9 45 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ա. Գարթալ, Բէնտիք։

11 30 Հէյպէլի, Պ. Ատա։

ԳԱՏԸՔԷՕՑ ԹԱՐԻԳԻ

ԵԷՎՄԻՑԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ		ԲԱԶԱՐ ՍԷՖԷՐԼԷՐԻ	
Քէօքրիւ-ինդան	Գատրքէօյ-ինդան	Քէօքրիւ-ինդան	Գատրքէօյ-ինդան
Սբ. Տէ.	Սբ. Տէ.	Սբ. Տէ.	Սբ. Տէ.
11 30(1)	11 30	12 (1)	12
12 15	12 15	1	1
1	1		
1 45	1 45	2	2
2 30	2 30	3	3
3 15	3 15	4	4
4 15	4 15	5	5
5 30	5 30	6	6
8 30	8 30	8	8
9 15	9 15	9	9
10	10	10	10
10 45	10 35	11	11
11 30	11 30	12	12 (1)
12	11 45 (1)		

(1) Ինչպու սէֆէրլէր Ֆէնէր պաղչէսի Թրէնինէ միւթէսատրֆ օյմագ իւզրէ ճումա վէ բազար կիւնլէրի Հայտար բաչայա ուղրայաճագ տրը։

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԹԱՐԻԳԻ

Իզմիր ՀԷՆԷՔՖԷՏ ՖՈՒՆԴՈՒԿԸՆ ՖԷՐԻՈՒՆԼՈՒՔՖ

ԵԷՎՄԻՑԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Հայտար բաշատան

Սբ. Տէ.		Գոռոբ Ն.
12 30	Գարթար իչին	1
3	Գարթար իչին	3
8 45	Ղայրը Թէսատիֆ	
11	Գարթար իչին	5

ՔԻՕՔՐԻՈՒԼՈՒ

Սբ. Տէ.		Գոռոբ Ն.
12 15	Գարթար իչին	(Իզմ.) 2
2 25	Ղայրը Թէսատիֆ	
7 30	Գարթար իչին	(Իզմ.) 4
10 30	» »	(Բէնտ.) 6

ՄԱԳՐԻԲԷՕՑ ԹԱՐԻԳԻ

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻՆՏԷՆ ՄԱԱՏԱ

Մաբրիթէօյէ-ինդան Քէօքրիւյ

Սբ. Տէ.

12 30 Մաբրի, Սամաթիա, Գումբ.

Սբ. Տէ. Քէօքրիւ-ինդան

10 45 Գումբ, Սամաթիա, Մաբրիքէօյ։

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Մաբրիթէօյէ-ինդան Քէօքրիւյ

Սբ. Տէ.	Սագահ	
12 15	Մաբրիքէօյ, Սամաթիա, Գումբաբու։ Ակշամ	
9 30	Մագրիքէօյ, Սամաթիա, Գումբաբու։	
	Սագահ	
2	Գումբաբու, Սամաթիա, Մագրիքէօյ։ Ակշամ	
11	Գումբաբու, Սամաթիա, Մաբրիքէօյ։	

—

ԻԽԹԱՐԱԹ

Քէօբրու վէ իսկէլէ մէմուրլերի այնէն պիլէէթ ալուպ պիլէէթ եէրինէ բարա ախզ խյէմլէրի քիւլլէն մէմուրու տրը. միւթէէմաբրլերի պէր մուճիպի թալիմաթ չէտիտէն մէսուլ տրը, պինանէն ալէյհ վաբօրա ռաքիպ օյան գէվաթ հէնկեամը բահտպիլեէթլերի ախզ իթմէլերի միւսթէրճա տրը։ Իչպու իխթարէմուվաֆագաթ իթմէյիպ տէ խէկլէեէ չէգրլաճագ էնտատ պիլէէթ ալընճագ օյուր իսէ, պիլա խթիանա պիրինճի մէվզը եօյճուսու ատտ օյունուպ, եազընը թարաֆընտան պիրինճի մէվզրեէ մախսուս օյան պիլէէթ վերիլէճէկի իլան օյունուր։

Ախշամլարը քէօբրիւտէն սաաթ 10 վէ 45տէ Ատալարա վէ սաաթ 11.30 վէ 12տէ Գատրքէօյիւնէ հարաքէթ իտէճէք օյան վաբօրարա ճիրմիւպէօյիւք վէ եօլճուլարը իպամ իտէր տէրէճէտէ օյան եիւք վէ էշէա գապուլ օյունամագ։

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՃԱՋ ԱՆՏՈՆ ՍԱԳԱՑԵԱՆ

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՖՕՐՕՍԱՍԸ

Լօնտրա, 15 Յուլիս

Ինկիլ. էսհամը Ինկ. Լիր.	101- 1/4	
Օսմ. էսհամը աչըլը	15- 7/8	
» » գաբանը	15- 3/4	
Իսթիգրազ	65	18- 1/4
»	69	17- 1/4
»	71	78- 1/8
»	72	29-
»	73	17- 3/8
Օսմանլը պանգաոը		15- 7/8
Մըսըր տույուն. մուքա հրաէ		78-
» իսթիխզաը		90- 7/8
Բուսիա իսթիգրազը		98-
Գամպիո Բարիզ 8 այ վաաէ		-

—

Փարիզ, 15 Յուլիս

Ֆրանս. էսհ. 3 % Ֆր.		85 40
» » 5 գբանսուզ		119-30
Օսմ էսհամը աչըլը		16-
» » գաբանը		16 07
Իսթիգրազ	65 Ֆր.	90-
»	69	88-
»	73	87-
Մըսըր ֆանս. մուքա հրաէ		397-50
Գրեսի Լիոնէ		947 50
Օսմանլը պանգաոը		652 50
Բուսիի չըմենաբֆէրի		53-50
Իթալիա էսհամը		90-50
Գամպիո Լօնտրա 3 այ վաաէ		25-25

—

Վիէննա, 15 Յուլիս

Աֆիո	Ֆիորին	-
Բուսիի չըմենաբֆէրի		24-70

ԶԱԼԱԹԱ ՖՕՐՕՍԱՍԸ

—

Ֆ-. ուս. ամբն ագշ. գոր.		17 06
Գաբ բաղաճ աչըլը		17-04
Իսթիգ. 63 (Մուքօն)	6 % Ֆ.	85-
» 65 »	6 % Ֆ.	86-
» 69 (Բինար)	6	84 50
» 72 (Գօն ամբ Թրէզոր)		27-87
» 73	6 % Ֆ.	82 80
Բուսիի չըմենաբֆէր 3		51-75
Ագէթ ֆայդի	;	09-
Ըրբոր	Ղրշ	50-
Հավալէսիզ	»	27-

—

ՊԱՆԳԱ ԱԳԻՍՕՆԼԱՐԸ

Գրեսի ժէնէրալ	6-
Սամսպոլ պանգաոը	11-10
Օսմանէթ ժէնէրալ	5 10
Թրամվայ	4-10

—

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ԾԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրաը 100 ղրշաան		Ղրշ. Փր
Գեյազ մէճիտիյէ Ֆարգը		107-12
Մէթալիք	»	205-
Պէյնիք	»	208-10
Ալթընըզ	»	126-10
Պագըր	»	680-
Գայմէ	»	1020-
Ինկիլիզ լիրաը		109-27
Ֆրանսըզ ալթունու		87-20
Փօլ		90-03
Գրիմից ալթունու		51-15
Գոբպէն գայմէի		3 84